

Novice iz Moravške doline

6 / 2019

GLASILO OBČINE MORAVČE / JULIJ / AVGUST 2019 / ŠTEVILKA 6 / LETNIK XX

Termitova degradacija okolja v imenu njegove sanacije / str. 3 - 15

Izjava Ministrstva za okolje in prostor je potrdila, da je vsak dvom dokončno odveč. Opravka imamo z resnico, ki je potrjena z analizami. Vodstvo termita pa še vedno trosi laži in išče vse možne načine, kako obiti vladavino prava.

Izbral si me, odločil sem se zate / str. 18

V nedeljo, 7. julija, je v moravški župnijski cerkvi svetega Martina svojo novo mašo daroval Vito Urbanija.

Štipendije za nadarjene dijake in študente / str. 17

Občina Moravče je na spletni strani www.moravce.si 1. avgusta 2019 objavila Javni razpis za podelitev štipendij za nadarjene dijake in študente iz občine Moravče za šolsko oz. študijsko leto 2019/2020.

*"Včasih moraš iti skozi pekel,
da bi prišel do nebes."*

Dean Karnazes

AVGUST
Nedelja

11

Predstavitel rokodelstva na Moravškem
Društvo Rokodelcev - Rokodelski center Moravče
Ovčarski bal, Jezersko,
11.00 - 18.00

AVGUST
Petek

23

Velika vrtna veselica 90. obletnici ustanovitve društva
PGD Vrhpolje
Vrhpolje, 21.00

AVGUST
Sobota

24

Slavnostna parada in prevzem novega vozila GVM
PGD Vrhpolje
Vrhpolje, 17.00

Zabava
PGD Vrhpolje
Vrhpolje, 19.00

AVGUST
Sobota

24

Srečanje članov in podpornikov Planinskega društva Moravče
Planinsko društvo Moravče
Planinski dom na Uštah - Žerenku

AVGUST
Nedelja

25

Jernejeva nedelja
KŠD Peče / Župnija Peče

SEPTEMBER
Petek

13

Festival nevladnih organizacij LUPA
Turistično društvo Moravče
Novi trg v Ljubljani

SEPTEMBER
Sobota

21

Spominska svečanost
Združenje borcev Moravče
Sv. Mohor, 11.00

OKTOBER

Rožnati oktober - ovijanje dreves z rožnatimi pleteninami, predavanja in druge aktivnosti v sklopu osveščanja o raku dojke;
Društvo rokodelcev - Rokodelski center Moravče, Društvo podeželskih žena Moravče in drugi
Moravče in okoliške občine

OKTOBER
Petek

11

Letni koncert Folklorne skupine DU z gosti
Folklorna skupina DU Moravče

OKTOBER
Sobota

12

Garažna razprodaja
Turistično društvo Moravče
Tržnica Moravče

OKTOBER
Nedelja

13

6. tek na Limbarsko goro
DK Limbarska gora
Zalog pri Moravčah (štart), 11.00

OKTOBER
Nedelja

13

Kostanjeva nedelja ob Rači
Turistično društvo Moravče

OKTOBER
Nedelja

20

Srečanje starostnikov
KORK Peče

OKTOBER
Sobota

26

Zbiralna akcija starega papirja
Skavti

OKTOBER
Četrtek

31

Komemoracija pri Spomeniku v Parku
Združenje borcev Moravče
15.00

Novice iz Moravške doline

JULIJ / AVGUST 2019
ŠTEVILKA 6
LETNIK XX

Novice iz Moravške doline je informativno glasilo občine Moravče, ki je tudi izdajateljica. ISSN 2536-4057. Izhaja predvidoma desetkrat letno in ga prejema vsa gospodinjstva v občini brezplačno.

Sedež in naslov uredništva
Občina Moravče
Trg svobode 4
1251 Moravče

01 724 71 40

E-poštni naslov
moravske.novice@moravce.si

Odgovorna urednica
mag. Tatjana Čop

Uredniški odbor
Eva Babnik
Bernarda Mal
dr. Franci Malin
mag. Matjaž Marolt
Anja Ravnikar

Likovni urednik in oblikovanje
mag. Blaž Slapar

Lektoriranje
Bernarda Mal

Naslovnica
Nova maša
Foto: Simon Burja

Tisk
Tiskarna Januš d.o.o.

Naklada
1800 izvodov

Rokovnik izhajanj, navodila za pisce prispevkov in cenik oglasnega prostora so objavljeni na spletni strani www.moravce.si.

Naslednja številka izide 26. septembra. Prispevke za objavo pošljite na elektronski naslov moravske.novice@moravce.si. Rok za oddajo je 6. september.

Pisci sami jamčijo za verodostojnost vsebine objav ter za avtorstvo besedil in slikovnega gradiva.

Novice iz Moravške doline so vpisane v razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo RS pod zaporedno številko 374.

Namesto kolumne: Izkopana resnica

Drage Moravčanke, spoštovani Moravčani.

DR. MILAN BALAJIĆ
Župan Občine Moravče

Izkopali smo resnico. Okoljsko resnico o dejavnosti podjetja *Termit*. Vsak dvom je zdaj končno odveč, opravka imamo z analizami potrjeno resnico. Ta ni stvar verovanja, ampak dejstev. Vem, da so med nami še posamezniki, ki ne verjamejo v izsledke zadnje državne analize, a ti ne verjamejo niti tega, da je pred 50 leti prvi človek stopil na Luno in da je Zemlja okrogla. Ena in ena je dve, ne glede na to, kakšno je naše mnenje. Nihče, ki razmišlja z lastno glavo, ne more več trditi, da so razmere drugačne, kot so končno materialno dokazane. Stanje je takšno, kakršno je. In stanje je zelo kritično. Skupaj s predstavniki *Ljudske iniciative Moravče* sem opozarjal na nevarne strupene odpadke, ki jih zakopava *Termit*. Zdaj se je to potrdilo, celo bolj dramatično od naših pričakovanj. Zmagali smo. A žal je to zmaga z grenkim priokusom. Če bi mogel izbirati, bi raje videl, da nismo imeli prav in da je na deponiji Drtija vse v najlepšem redu.

Termitove neresnice

Prva neresnica: Direktor Termita je hitel zatrjevati, da delajo zgolj z inertnimi in nenevarnimi odpadki. V tleh deponije Drtija so presežene – ne mejne, ne opozorilne – temveč kritične vrednosti arzena, bakra, cinka, kadmija, kroma, molibdena, niklja, svinca in fluoridov. Direktor pravi, da je deponija gradbeni objekt in da je bila uporabljena napačna uredba, a to ne spremeni dejstva, da je bila vsebnost vzorcev takšna, kot je bila! Sprašujemo, od kod torej vse te težke kovine in druge nevarne snovi (ne glede na to, s katero uredbo jih ocenjujemo)? Torej so odpadki nevarni in strupeni.

Izcedna voda iz deponije. (Foto: LIM)

Druga neresnica: Gospod direktor se je hvalil, da letno izdelajo tudi do 250.000 ton »gradbenega materiala«. Sprašujem ga, kakšen je ta »gradbeni material«, iz katerega ni bilo nikoli nič zgrajenega.

Tretja neresnica: Direktor Termita gleda ljudem v oči in, ne da bi trznil, reče, da je »pepel iz Toplarne Ljubljana sam po sebi neškodljiv«. Termitu zelo naklonjena strokovnjakinja Zavoda za gradbeništvo je jasno povedala, da je elektrofiltrski pepel sam po sebi nevaren, samo pod pogojem, da se zagotovijo »idealne« razmere glede vlage in se pomeša z vodo, nato še z glino ipd,

postane inerten. Naj ponovim, da pepel iz toplarne poleg ostalega vsebuje arzen in težke kovine!

Četrta neresnica: Serianz pravi, da je »njihova dejavnost za okolje popolnoma nesporna«. Žal dejavnosti Termita ne predelave, pač pa kopičenja odpadkov ni mogoče opisati drugače kot okoljski kriminal.

Peta neresnica: Na spletnih straneh Termita lahko še danes berete o »družbeni odgovornosti in odgovornem odnosu do okolja«. Obstoječe vodstvo tega podjetja je pokazalo popolno družbeno neodgovornost, škodljivost njihove dejavnosti za zdravje ljudi, nevarnost za okolje in moralno zavrženo zavajanje občank in občanov Moravč.

Koliko let so nas takole plahtali? Ves čas so vedeli, kaj počnejo, zdaj pa je gospa Alenka Pavlin »presenečena nad analizo«.

Kdo se tu spreneveda? Najraje analize ne bi priznala in zdaj nekaj menca o »napakah pri vzorčenju«. Seveda je napačno vsako vzorčenje, ki pokaže, kakšno svinjarijo so zakopavali. Pa je dotična gospa še pred časom izjavila tole: »Vzorčenje izvajajo pooblaščen in neodvisni strokovnjaki, zato njihovemu delu zaupamo«. Kdo tu brije norca?

Šesta neresnica: Pavlinova je znova leporečila, da so bile vse prejšnje analize v redu. V rokah pa imam štiri tehtne analize iz preteklega obdobja, ki kažejo isto grozljivo sliko: ekološko katastrofo.

Na tone plastike, ki je »vgrajena« v deponijo. (Foto: LIM)

Ko zavajanje postane običajna komunikacija

Ko so slovenski mediji objavili vesti o izkopani resnici, se je iz svoje vile na Bledu (naše jezero Havaje mu je uspelo zasuti, Blejskega jezera pa še ne) znova oglasil Serianz – kot da se ni nič zgodilo. Pa se je. Kot je navajen, je sadil rožice o tem, da so v Termitu »pionirji krožnega gospodarstva v Sloveniji«. Res lepo »krožno gospodarstvo«, v katerem nevarni odpadki svoje kroženje končajo v Moravčah. Serianz se loti napadati državno analizo, ki jo je izvedel neodvisni laboratorij z besedami, da gre za »neresnične obtožbe, blatenje firme, naltolcevanje, en sam konstrukt«. K temu bi dodal le to, da ima gospod direktor očitno velike težave z načelom realnosti. Živi odtrgan od resničnosti in ne zna ločiti, kaj je puhla beseda, kaj zavajanje in kaj so znanstvena dejstva.

"Kot je navajen, je direktor Termita Serianz sadil rožice o tem, da so v Termitu "pionirji krožnega gospodarstva v Sloveniji". Res lepo "krožno gospodarstvo", kjer nevarni odpadki svoje kroženje končajo v Moravčah."

Znebi se tudi takšne: »Nihče se ni podpisal pod to poročilo, v njem ni navedenih laboratorijev, kjer so izvajali analize« in **mimogrede postreže še s pravljično sedmo neresnico**. Na naslovnici analize »Vzorčenje in kemijske analize sanacijskega materiala, površinskih in podzemnih voda na območju nekdanjega odkopa Drtija, kjer deluje podjetje Termit d. d.« najprej stoji: *Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija Republike Slovenije za okolje*. Poleg uradnega žiga sta podpisani v. d. generalne direktorice omenjene Agencije mag. Lilijana Kozlovič in avtorica analize dr. Janja Turšič. Pod opravljenimi analizami pa je podpisan slovenski *Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano* iz Maribora. Toliko o tem. Kako potem sploh še kaj verjeti predstavnikom *Termita*, če ena neresnica sledi drugi, pa še te sproti nekoliko prekrojijo – skladno s trenutnimi potrebami? Ne njim, ne njihovim besedam, še najmanj pa načelom ne zaupam več.

Še dve dejstvi

Zanimivo dejstvo: Tako Serianz kot Pavlinova živita izven Moravč in krojita našo usodo – skupaj z nekaj ljubljanskimi mediji, pri katerih se nekateri novinarji obnašajo kot plačani oglaševalci *Termita*. Za prve in za druge je značilno to, da jim je vseeno za Moravško dolino, za nas, za naše otroke.

Direktor Serianz živi v zeleni soseski na Bledu, blizu pravega jezera, ne ob deponijski smrdeči mlaki. Gospa Pavlinova pa kroji našo usodo iz varne, več kilometrske razdalje in tudi ne prebiva na robu smetišča, kjer se kopičijo nevarni odpadki.

In še eno srhljivo dejstvo, ki nas vedno bolj skrbi: žal ima Serianz prav, ko pravi: »*Imamo vsa potrebna okoljevarstvena dovoljenja*«. To res drži. Zato se moramo toliko bolj vprašati, v kakšni državi živimo, da je vse to mogoče. Ko smo pred skoraj tremi desetletji postavljali našo samostojno državo, si jo na takšen način nismo predstavljali. Država mora biti na strani državljanov in ne kapitala. Ljudje iz Moravške doline pošteno plačujemo vse naše obveznosti do države, vse položnice in davke, v povračilo pa so naši interesi očitno povsem spregledani, kot da smo državljanji drugega reda in je naša okoljska katastrofa drugorazredna tema.

Dobički na naš račun

Tako se do nas obnaša tudi oholi kapitalist Serianz: svojim žrtvam si upa zabrusiti, da je že res, da so v izcednih vodah presežene vrednosti mangana, formaldehidov in cinka, toda vse to najdemo tudi v Radenski in Donatu. Do skrajnosti sprevrženo. No, potem pa le pijmo to »zdravilno« vodo iz Stražce, morda postavimo celo Drtijske toplice! Sramota. Sami zaposleni v *Termitu* so mi povedali, da so stvari šle tako daleč, da podjetje niti ni več jemalo običajne naravne zemljine, saj ta ni prinašala nobenega dobička. Bolj ko je bil odpadni material nevaren in strupen, rajši so ga vzeli, kajti dobiček je bil neprimerno večji. Lastniki *Termita*, med njimi Serianz in Pavlinova, so si ga veselo delili na naš račun. Vrhunec cinizma je to, da se potem javno izgovarjajo, kako skrbijo za delovna mesta in otrokom zaposlenih podarjajo štipendije. Ja, najbrž bo res, samo da gre za slabo plačana in umazana delovna mesta, ki jih ne znajo spremeniti v čista. Zadeva s štipendijami pa me rahlo spominja na teroriste, ki pred sebe porivajo otroke za to, da se jih ne bi lotili, kot si zaslužijo.

Odkar sem bil izvoljen za župana, sem se trudil za to, da bi stekel pogovor s predstavniki Termita. Dal sem celo vrsto pobud in vsakokrat naletel na zid. Poskušal sem tudi z mediacijo in prosil občinskega svetnika Franca Capudra, da posreduje prek svojega brata Romana. Brez učinka – predstavnik *Termita* se je želel pogovarjati le o mostu proti kamnolomu, ki naj bi ga občina znova odprla za Termitove tovornjake. Lepa reč, sem si dejal: medtem ko se to podjetje do prebivalcev Moravške doline obnaša popolnoma družbeno neodgovorno in zavrača sodelovanje z lokalno skupnostjo, v kateri deluje, naj bi jim župan poklonil še kakšno uslugo. Človek se vpraša, kje ti ljudje živijo.

"KER V SEDANJE VODSTVO TERMITA NIMAMO NOBENEGA ZAUPANJA VEČ, VAS PROSIM, DA POMAGATE NADZOROVATI, KAJ SE TAM DOGAJA IN VSAK NENAVADNI DOGODEK ALI TOVORNJAK TAKOJ PRIJAVITE – LAHKO TUDI OSEBNO MENI."

Na začetku mandata sem se enkrat samkrat na Trojanah sestal s predstavnikom Termita. Na moje presenečenje sogovornik ni bil iz tega podjetja, temveč je zastopal interese omrežja umazane industrije. Izkazalo se je, da so hoteli samo preveriti, ali bi se dalo tudi novega župana podkupiti. Ne poznajo me prav dobro.

Prejšnji mesec pa se je *Termit* vendarle začel pogovarjati z menoj in z Občino Moravče. Toda zanimiv je način, ki so ga izbrali: nočejo se pogovarjati kot zreli odgovorni odrasli ljudje, ki hočejo za Moravško dolino storiti nekaj dobrega, ampak so si za kraj »pogovora« izbrali sodišče. Prav ste prebrali: vložili so dve ovadbi – eno proti meni, drugo proti Občini. Od Občine terjajo odškodnino, zame pa pravijo, da sem jim umazal dobro ime. Kar je umazanega, ne moreš več umazati, pravim. Drugače pa se zelo veselim te priložnosti, da bomo lahko pred vso slovensko javnostjo na sodišču s pričami in dokumenti pokazali, kaj je počelo aktualno vodstvo *Termita*. Res se znajo ustreliti v lastno koleno.

Medijska propaganda

Nič jim ne bo več pomagalo, da z denarci zalivajo medije ter posamezne novinarje, ki so v preteklih mesecih obilno pisarili proti meni. Nameravali so me osebno diskreditirati in politično kompromitirati. Na veliko so veseljačili, ko je bivši minister za okolje in prostor Jure Leben, izjavil, da bom moral plačati 50.000 evrov kazni, če se moje navedbe glede *Termita* izkažejo za neresnične. Glasilo levega reakcionarne kapitala *Mladina*, ki še danes strupeno opravičuje Termitovo strupeno dejavnost, je pisalo, da se »nevarno poigravam s čustvi« in da »zdravje Moravčanov ogroža stres zaradi namišljenega onesnaženja«. Revija *Reporter* se je razpisala o »temnih plateg ekološkega viteza«: toliko kot je stavkov v tem članku, toliko je brezsravnih laži o mojem življenju in delu. Slovenske novice so si izmislile afero o »zastrupljenem moravškem mleku«, še prej pa so se lotili tudi mojega zasebnega življenja. Svet24 je bralce prepričeval, da je vse skupaj moja »ekološ-

Izkop pri zajetju vode v bližini vrtca in Osnovne šole Jurija Vege v Moravčah. (Foto: LIM)

ka fatamorgana« itd. Na koncu se je nekdo iz te eko-mafijske združbe name spravil še z grožnjo s smrtjo. Upam, da kriminalisti opravijo svoje delo.

Zdaj, ko je resnica izkopana, bi morali te medije in novinarje vprašati, kaj je z njihovo odgovornostjo – kdo je tisti, ki je tiskal neresnice, zavajal javnost in ponarejal dejstva? Pred nami se riše slika slovenske medijske krajine, ki je v rokah kapitala, ki vozi nevarne odpadke v Moravče. Medijske svobode je manj kot pred osamosvojitvijo. In proti vsem tem furijam privatnega interesa je resnica zmagala. Dovolj je bila skromna analiza, le tri vrtine in štiri izkopi. Sprašujem se, kaj bi šele našli, če bi bila analiza širša in bi naredili več vrtin in izkopov. Sprašujem se, kje se je skrival bivši župan Rebolj, ko smo na našo zaprepadenost spoznavali to nevarno in strupeno resnico. Z dopusta nam je sporočal, da vse skupaj »ni vredno komentarja«. Kako značilna aroganca bivšega oblastnika: ves čas je branil početje *Termita*, izigral je referendumsko voljo občank in občanov občine Moravče, ustrahoval je ljudi, ki jim je bilo mar za okolje in so mislili drugače, potem pa še krivo pričal na sodišču, da se referendum o prepovedi odlaganja odpadkov v Moravško dolino ni zgodil. A kot barvito pravijo ljudje, za vsako rit palca rase.

Ekološka katastrofa

Kar je pri novi državni analizi najbolj zaskrbljujoče, je stanje vodnih virov. Prvič se je namreč pokazalo, da je iz Termitove deponije Drtija onesnažena tudi podtalnica. Vodni vir Ples zaenkrat še ni onesnažen in je zaradi organskih snovi kloriran, toda podzemne vode, izcedne vode in tla so onesnažena do te mere, da je ogroženo zdravje prebivalstva Moravške doline. Ves čas smo opozarjali na povišano stopnjo raka in silikoze okrog deponije, zdaj pa tudi državna analiza potrjuje, da so ogroženi ljudje, živali, rastline in voda. Edini še čisti vir Soteska, ki je bil zgrajen z evropskimi sredstvi – na to opozarja tabla z napisom »Naložba v vašo prihodnost« – pa je na poti onesnaženja. Termit je točno nad njim v zadnjem dobrem letu izkopal novo ogromno luknjo, iz katere se že izceja v podtalnico.

Naslov, ki so ga objavili mediji, da je na podlagi nove analize voda v Moravški dolini neoporečna, je zavajajoč. Vzeli so samo en vzorec na enem vodnem viru, mi pa jih imamo šest. O stanju naših tekočih voda na območju deponije priča Firbasova analiza, ki govori o poškodovanih kromosomih na ribah in čebuli (poenostavljeno rečeno, to je uvod v raka); o stanju naše pitne vode pa govori Prodnikovo poročilo, ki navaja, da se vse vode zaradi občasne organske onesnaženosti obvezno klorirajo. Na vse to je zdaj udarila še analiza z obvestilom o onesnaženi podtalnici.

Osadlani bazen, nekoč moravški Havaji v ozadju deponija, ki jo v Termitu poimenujejo "gradbeni objekt". (Foto: LIM)

Vodstvo Termita zagotavlja, da nam vrača naravno okolje, ki so ga degradirali že Rimljani nato pa Moravčani sami. (Foto: LIM)

"Sanacijski material" - večina besedo sanacija razume kot nekaj, kar popravi obstoječe stanje. Temu bi težko rekli sanacija.

Ministru za okolje in prostor Simonu Zajcu izražam spoštovanje, ker se je znal upreti pritiskom in je objavil strokovno analizo brez političnega friziranja. Kar pa se tiče siceršnjega delovanja države, je bilo to premajhno in prepozno.

"Moravče morajo dobiti ekološko odškodnino, s katero bomo lahko v dolini hitro odpirali nova čista delovna mesta."

Prepoved delovanja naprave za predelavo odpadkov je šele uvod. Sama državna analiza ugotavlja, da obstoji »neposredna nevarnost dodatnega čezmernega obremenjevanja okolja«. Če kaj, potem je

Pepel iz tovarne – kot smo slišali strokovnjakinjo iz Zavoda za gradbeništvo, pepel ni težava, če se z njim dela tako, kot je potrebno. Če se posrbi, da se ne praši in če se ob predelavi dodaja vodo in ga meša z ostalimi materiali. Vse preveč če-jev! (Foto: LIM)

to pravo ime ekološke katastrofe v Moravški dolini. Zanj so odgovorni »dobri ljudje« od Serianza do Rebolja, zaradi katerih je naša dolina dodobra zastrupljena.

Kazenske ovadbe

Vskladu z zakonom bo zato Občina Moravče vložila kazenske ovadbe proti znanim in neznanim storilcem. Sledili bomo kazenskemu zakoniku, ki za razlog ovadbe navaja onesnaženje okolja, povzročitev splošne nevarnosti, nevestno delo v službi, zlorabo uradnega položaja in še kaj. Te ovadbe bomo vložili proti vodstvu Termita in proti bivšemu vodstvu Občine Moravče.

Okoljska in rudarska inšpekcija, ki sta bili leta slepi za nevarno dogajanje v *Termitu*, sta že pod izrednim nadzorom, zato bomo z morebitnimi ovadbami še malo počakali. Vsekakor pa nameravamo sprožiti tudi postopek pri Gospodarski zbornici Slovenije, ki je pred časom *Termitu* celo podelila nagrado za »okolju prijazen postopek«. Res prijazno. Postopek je morda na papirju res okolju prijazen, a kot vemo, papir res vse prenese.

Pritok Stražce tik pred izlitem v Drtijščico. (Foto: LIM)

Izcedne vode ob deponiji pod vasjo Straža. (Foto: LIM)

Anton Serianz, Alenka Pavlin, Roman Capuder, Martin in Vojka Rebolj, Vitomir in Roman Cerar, vseh teh imen se bomo spominjali. Pa ne po dobrem. V nebo vpijoče dejstvo je, da so vedeli, kaj se dogaja in niso storili ničesar – še več, aktivno so tako ali drugače sodelovali pri tej umazaniji.

Jaz jim ne bom sodil. O njih naj svojo končno besedo povedo pristojni organi. Sprašujem pa se, kako lahko ti ljudje po vsem, kar so nam slabega storili, mirno spijo? Kako lahko v cerkvi sprejmejo hostijo? In navsezadnje in najpomembnejše – kako lahko pogledajo moravškim otrokom v oči?

Čas je, da za nastalo škodo ljudem, otrokom in okolju odgovarjajo. Termit mora svojo dejavnost omejiti na osnovno, ki izključuje kopičenje in predelavo nevarnih odpadkov. Država mora skupaj s Termitom izdelati in izvesti program resne sanacije, škodo pa bo v skladu z zakonom plačal povzročitelj.

Ker v sedanje vodstvo Termita nimamo nobenega zaupanja več, vas prosim, da pomagate nadzorovati, kaj se tam dogaja in vsak nenavadni dogodek ali tovarnjak takoj prijavite – lahko tudi osebno meni.

Država mora, poudarjam, mora Termitu odvzeti okoljevarstveno dovoljenje. Moravče morajo dobiti ekološko odškodnino, s katero bomo lahko v dolini hitro odpirali nova čista delovna mesta. V kolikor temu ne bo tako, bomo tožili tudi državo, če bo potrebno do sodišča Evropske unije. In če bo potrebno, se bomo tako kot že nekajkrat v ulturnem domu Moravče znova zbrali v še večjem številu in svojo voljo izrazili z državljansko nepokorščino. Nič in nihče nas ne more zaustaviti v tem našem pravičnem boju.

Pravica do zdravega okolja je temeljna človekova pravica

Tudi ljudje iz Moravške doline imamo pravico živeti v čistem in zdravem okolju. Marsikaj je že bilo zamujenega: kdo bo ljudem povrnil zdravje? Kdo bo umrlim za rakom povrnil življenje? Kakšne bodo dolgoročne posledice silikoze in astme za obolele moravške otroke? Sprašujem se, kakšno dolino bomo zapustili našim otrokom? Nas bodo obsojali, ker smo jim uničili zdravo prihodnost? Koliko desetletij in stoletij se bo še iz deponij izcejal strup v naše potoke in podtalnico, ki je vir naše pitne vode?

Smo ponosni Moravčani, pokončni, enotni in močni. Zahtevamo pošten odnos do nas, ki smo žrtve brezvestnega kapitala, bivšega samodrškega in svetohlinskega župana in pišmeuhovske države. Vsakomur naj bo jasno, da bomo vztrajali. Čiste Moravče so pogoj za to, da bo jutri čista tudi vsa Slovenija. In Slovenija je z nami, dobivamo vedno večjo podporo. **Ukradli so nam našo dolino – vzemimo si jo nazaj!**

KDAJ SPET ZELENA MORAVŠKA DOLINA?

BESEDILO: MAG. MATJAŽ MAROLT

Člani *Ijudske iniciative Moravče (LIM)* in župan občine Moravče dr. Milan Balažič so 17. julija organizirali okroglo mizo z naslovom *Naredimo Moravško dolino spet zeleno*. Dvorana v kulturnem domu v Moravčah je bila kljub dopustniškemu času polna. Kot gostje so bili vabljeni predstavniki *Ministrstva za okolje in prostor (Direktorat za okolje in prostor, ARSO, Inšpektorat za okolje)*; *Ministrstva za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo (Tržni inšpektorat)*; *Ministrstvo za infrastrukturo (Rudarska inšpekcija)* in predstavnica podjetja *Termit d.d.* Vabilu se je odzvala samo predstavnica *ARSO* dr. Janja Turšič. Na okrogli mizi so bili predstavljeni rezultati nedavne raziskave, ki jo je naročil še bivši minister za okolje in prostor Jure Leban. Raziskava je med drugim vključila analizo tal, podzemne vode in materiala iz telesa deponije v Drtiji. Hkrati so bile predstavljene prihodnje aktivnosti, pričakovanja in prvi nujni ukrepi sanacije degradiranega območja deponije.

Obiskovalci so z velikim zanimanjem prisluhnili predstavitev in aktivno sodelovali v razpravi. V prispevku bom predstavil stališča, ki sem jih na okrogli mizi zagovarjal kot predstavnik *LIM*.

"Vzrok vseh težav pri predelavi odpadkov podjetja Termit d.d. v Moravški dolini je dokument z naslovom Slovensko tehnično soglasje (STS), ki ga je izdal Zavod za gradbeništvo Slovenije (ZAG) in nanj vezani dokumenti, ki so bili osnova za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja podjetju Termit d.d."

Kje je izvirni greh?

Uvodoma sem poudaril, da je vzrok vseh težav predelave odpadkov podjetja *Termit d.d.* v Moravški dolini dokument z naslovom *Slovensko tehnično soglasje (STS)*, ki ga je izdal *Zavod za gradbeništvo Slovenije (ZAG)* in nanj vezani dokumenti, ki so bili osnova za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja podjetju *Termit d.d.*

Pristojni državni organi bi morali pri predelovalcu odpadkov (*Termit d.d.*) preveriti ustreznost listin, ki sestavljajo dokumentacijo za *Slovensko tehnično soglasje – STS – 11/0039 Tersan*. Iz dokumentacije (podrobno sem jo predstavil na okrogli mizi), ki je na razpolago pri *LIM* in je omenjena tudi v dopisu *Ministrstva za okolje in prostor*, je razvidno:

- da za odpadke, ki so predmet predelave in za katere je predpisano vrednotenje nevarnih lastnosti, to ni izvedeno ali pa ni izvedeno na predpisan način (5. člen *Uredbe o odpadkih*), zato tudi ni podatkov o sestavi vhodnih odpadkov in koncentracijah nevarnih snovi v njih. *LIM* je vodstvo podjetja že večkrat javno pozval, da ji na vpogled pokaže navedene dokumente, a tega vodstvo *Termita* ni storilo. Glede ocene nevarnih lastnosti smo v *LIM* pozvali pristojne državne organe, da nam jih posredujejo, vendar do danes odgovora nismo prejeli;

- da so bile priložene in uporabljene ocene odpadkov (iz let 2010 in 2011), starejše od treh let, kar pomeni, da so neveljavne;

- da je izdelovalec *STS*, s tem ko ni zahteval podatkov o ustrezno vrednotenih nevarnih lastnosti vhodnih odpadkov, zanemarljivo dejstvo, da je redčenje ali mešanje odpadkov prepovedano (5. člen *Uredbe o odpadkih*). Pri predelavi odpadkov, za katere nevarne lastnosti vhodnih odpadkov niso bile ovrednotene na predpisan način, pa lahko prihaja do redčenja ali mešanja. Slednje je tudi eden izmed očitkov *LIM* podjetju *Termit*.

- da je izdelovalec *STS*, s tem ko ni zahteval podatkov o ustrezno vrednotenih nevarnih lastnosti vhodnih odpadkov, zanemarljivo dejstvo, da je nevarne odpadke prepovedano mešati z nenevarnimi odpadki, ki imajo drugačne fizikalne in kemične lastnosti z drugimi odpadki in snovmi ali materiali. To vključuje tudi mešanje z namenom redčenja nevarnih snovi. Takšno mešanje lahko dovoli zgolj ministrstvo za okoljevarstvenim dovoljenjem. Podjetje *Termit d.d.* tega dovoljenja ni nikoli pridobilo.

- da vgrajevanje »gradbenega proizvoda«, ki nastane s predelavo odpadkov (ob tem da niso sprejeta merila za prenehanje statusa odpadka), v rudarske prostore ali v gradbeno-inženirske objekte brez ustreznega okoljevarstvenega dovoljenja šteje za nezakonito odlaganje odpadkov, lokacije odlaganja pa za nezakonita odlagališča, o čemer je že odločalo Sodišče Evropske unije v primeru sodbe C-153/16. V kolikor pristojni državni organi ne bodo opravili svojega dela, bo *LIM* vložil tožbo na to isto sodišče.

- da je izdelovalec *STS* določil, da odpadki po predelavi v gradbeni proizvod prenehajo biti odpadki, kljub temu da posebnega predpisa o merilih za prenehanje statusa odpadka za takšne primere zakonodajalec še ni sprejel (8. člen *Uredbe o odpadkih*). Izdelovalec *STS (Zavod za gradbeništvo Slovenije - ZAG)* je namerno izigral zakonodajo in zavestno izdal nezakonit dokument, ki podjetju omogoča, po

prepričanju LIM, sporno predelavo odpadkov. Odgovornost je tudi na strani države, ki kljub svoji zavezi ni sprejela podzakonskega predpisa, temveč zamižala na eno oko, če ne kar na obe. V LIM smo prepričani, da bo morala država prevzeti svoj del odgovornosti zaradi neupoštevanja lastnih predpisov, ki natančno predpisujejo postopke pridobivanja dovoljenj, predelave in nadzora. Na kakšen način, bodo določili drugi.

Iz vsebine zapisnika o inšpekcijskem pregledu dne 16. januarja 2019 ni razvidno, ali je inšpektor preveril zahteve iz 7. točke okoljevarstvenega dovoljenja (s spremembami) 5. decembra 2012, ki nalaga upravljalcu (*Termit d.d.*) obveznost, da lahko izvaja predelavo odpadkov samo, če je iz podatkov o sestavi odpadka in koncentracije nevarnih snovi ali iz analize odpadka razvidno, da nima nobenih lastnosti, zaradi katerih se odpadke uvršča med nevarne odpadke. Po prepričanju LIM je to samo eden izmed razlogov, zakaj je potrebno podjetju *Termit d.d.* odvzeti okoljevarstveno dovoljenje.

Papir vse prenese, narava pa ne!

V nadaljevanju okrogle mize sem predstavil vsebino dopisa Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, v katerem je zapisano: »Po podatkih, ki nam jih je posredoval certifikacijski organ, je proizvod *Tersan P* kompozit, sestavljen iz 50 % avtohtone glin (mulja), 40 % odpadnega pepela, žlindre in kotlovskega prahu, 5 % žlindre iz peči in 5 % ogorkov in žlindre. Navedena surovinska sestava proizvoda *Tersan P* je navedena v STS, v pripadajočem načrtu kontrole pa so določene naloge proizvajalca in certifikacijskega organa. Certifikacijski organ preverja sestavo, navedeno v STS. Naloga certifikacijskega organa je tudi, da enkrat letno pregleda proizvodni obrat, opremo in vhodne materiale, da vzame vzorec proizvoda in na njem naredi preizkus vsebnosti nevarnih substanc ter da oceni in ovrednoti ugotovitve. V primeru, da pogoji iz STS niso izpolnjeni, certifikacijski organ proizvajalcu ne izda certifikata. Proizvajalec mora glede na zahteve STS izvajati stalno kontrolo proizvodnje skladno z načrtom nadzora, v katerem je predpisana pogostost pregledov in preizkusov, preizkušati vzorce ter ocenjevati in preverjati nespremenljivost lastnosti, kot je predpisana v STS«.

Leto in pol delovanja brez certifikata

Nihče od obeh - ne ZAG, ki je v tem primeru certifikacijski organ, ne *Termit d.d.*, nista sledila zakonskim določilom temveč po domače (nezakonito) izvajala predelavo. Taisti organ (ZAG) je ome-

"Zavod za gradbeništvo Slovenije je, kot izdelovalec STS, določil, da odpadki po predelavi v gradbeni proizvod prenehajo biti odpadki, kljub temu da posebnega predpisa o merilih za prenehanje statusa odpadka za takšne primere zakonodajalec še ni sprejel. Tako je ZAG namerno izigral zakonodajo in zavestno izdal nezakonit dokument."

"Samo v letu 2018 je podjetje Termit d.d. sprejelo več milijonov kilogramov elektrofiltrskega pepela, kar pomeni, da je vodstvo podjetja ponovno zavajalo javnost oziroma lagalo o njihovi zavezanosti in brezpogojnem spoštovanju zakonodaje."

"Termitu očitamo, da so v nasprotju z izdanim okoljevarstvenim dovoljenjem samovoljno mešali sestavine, kot da bi bili na tržnici. To njihovo početje razumemo kot posledico sprejemanja tiste surovine, ki je bila v določenem trenutku na razpolago. Če katere surovine ni bilo, so pač prilagodili »recept« in so iz »goveje juhe scmarili ciganski golaž«."

njenemu ministrstvu poslal dokazila o certificiranju, izdanem za proizvod *Tersan P*. Iz dokazil sledi, da je proizvajalcu certifikat, izdan za *Tersan P*, potekel dne 21. maja 2017. Ponovno je bil izdan šele 9. januarja 2019, kar pomeni, da proizvajalec v drugi polovici leta 2017 in celotno leto 2018 ni imel certifikata in ne bi smel izvajati proizvodnje *Tersana P*. Samo v letu 2018 pa je podjetje *Termit d.d.* sprejelo več milijonov kilogramov elektrofiltrskega pepela, kar pomeni, da je vodstvo podjetja ponovno zavajalo javnost oziroma lagalo o njihovi zavezanosti in brezpogojnem spoštovanju zakonodaje. LIM očita ZAG-u in *Termitu*, da so v nasprotju z izdanim okoljevarstvenim dovoljenjem številka 35472-155/2014-5, 3. 11. 2014, samovoljno mešali sestavine, kot da bi bili na tržnici. To njihovo početje razumemo kot posledico sprejemanja tiste surovine, ki je bila v določenem trenutku na razpolago. Če je katere surovine primanjkovalo, so pač prilagodili »recept«, kar pomeni, da so »iz goveje juhe scmarili ciganski golaž«. Trditev LIM dokazuje z zgoraj navedenim okoljevarstvenim dovoljenjem, ki natančno določa

sestavine predvidene za izdelavo gradbenega proizvoda Tersan P in razmerja med njimi. Slednje pa se seveda razlikuje od podatkov, ki jih je ZAG posredoval ministrstvu.

Sanacija ali degradacija?

Posebej opozarjam na dejstvo, da je bilo v 5. točki izreka delne odločbe Ministrstva za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo (številka 361-82/2005-5, 20. marec 2006) zapisano, da predmetna odločba ne nadomešča dovoljenja za odlaganje odpadkov, izdanega na podlagi predpisov, ki urejajo odlaganje odpadkov. V primeru sanacije površine z odlaganjem ali vnosom odpadkov, si mora nosilec rudarske pravice pridobiti dovoljenje za odlaganje odpadkov oziroma dovoljenje za vnos predelanega odpadka (torej gre še vedno za odpadke). V pisnih odgovorih pristojnih državnih organov LIM-u je moč jasno razbrati, da vgrajen gradbeni proizvod Tersan P ni

"Kdor hoče, najde pot, kdor noče, najde izgovor." Termit vedno išče nove izgovore!

gradbeni proizvod, temveč odpadek, za katerega podjetje Termit nikoli ni pridobilo dovoljenja za vnos (dokument Tržnega inšpektorata RS, Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo številka 9001-98/2017-11 z dne, 29. marec 2017 in dokument Ministrstva za okolje in prostor, Agencije Republike Slovenije za okolje, številka 35400-102/2017-2 z dne, 9. maj 2017), zaradi česar LIM s prstom kaže na sostorilca, državo. Datum izdaje dokumenta (2006) pa dokazuje, da je nekomu v interesu, da področje predelave odpadkov v Sloveniji ostaja v nekem sivem polju (in te sivine je na deponiji v Drtiji in Plesu veliko). V ozadju takšne ignorance države, ki ne uredi zakonodaje, pa po mojem prepričanju stoji kapital.

Podobno kot Direktorat za okolje Ministrstva za okolje in prostor tudi v LIM z vso odgovornostjo navajamo, da ima lahko trajno vgrajevanje neharmoniziranih gradbenih proizvodov iz odpadkov, ki jim je podeljen STS, dolgoročne negativne posledice na okolje in zdravje ljudi, zlasti zaradi možnega izluževanja snovi v tla in podzemne vode, ki so pri nas edini vir pitne vode. Da je v primeru predelovanja odpadkov na območju nekdanjih odkopov v Drtiji prišlo do prehajanja nevarnih snovi npr. v podzemne vode, je potrdila nedavno opravljena projektna naloga Vzorčenje in kemijske analize sanacijskega materiala, površinskih in podzemnih voda na območju nekdanjega odkopa Drtija, kjer deluje podjetje Termit d.d. Posledica spornega oziroma nepravilnega predelovanja odpadkov podjetja Termit d.d. je bila odločitev okoljskega inšpektorja, da prepove obra-

tovanje naprave za predelavo odpadkov podjetja Termit d.d. na območju peskokopa Drtija. Termit d.d. je moral tako zaradi neposredne nevarnosti dodatnega čezmernega obremenjevanja okolja prenehati z obratovanjem naprave za predelavo odpadkov, saj so bile presežene številne kritične imisijske vrednosti posameznih nevarnih snovi v tleh, pri katerih zaradi škodljivih učinkov oz. vplivov na človeka in okolje onesnažena tla niso primerna za pridelavo rastlin, namenjenih prehrani ljudi ali živali ter za zadrževanje ali filtriranje vode.

Termit jezen na Ministrstvo za okolje in prostor

Vodstvo podjetja trdi, da rezultati raziskave niso kritični oz. da gre za konstrukt ipd. V LIM se bomo do njihovih izjav podrobneje opredelili v naslednji številki, tokrat na njihove izjave odgovarjamo le na podlagi dokumenta Geološkega zavoda Slovenije. Izvedena analiza iz leta 2017, ki jo je opravil Geološki zavod Slovenije, je v svojem poročilu v točki 6. (Predlog nadaljnjih ukrepov) zapisalo: »Vzhodni del območja Drtija–Dobrava ima podjetje Termit d.d. v najemu. Tekom raziskave površinskih in podzemnih voda se je izkazalo, da so nekateri analizni parametri v vodi, ki se pretaka skozi omejeno območje, povišani. Da bi lahko ugotovili izvor povišanih parametrov v vodi, bi bilo potrebno izvesti preiskavo vgrajenega sanacijskega materiala tudi na tem območju. Na osnovi teh preiskav pa predlagati morebitne ukrepe, s katerimi bi preprečili izcejanje vode iz območja sanacije. Prav tako bi bilo potrebno tehnično urediti odvodnjavanje površinskih vod. Za zagotavljanje ustreznosti odpadnih materialov za pripravo sanacijskih materialov predlagamo, da podjetje Termit d.d., izvaja redno fizično, senzorično ter analitsko kontrolo vhodnega materiala ter meritve primerja z vhodno dokumentacijo, ki jo posreduje dobavitelj odpadnega materiala. Podjetje Termit d.d. mora zagotoviti redno spremljanje prašnih delcev v zraku na območju vgrajevanja sanacijskega materiala in po potrebi zmanjšati prenos delcev v okolico preko zraka«.

Podjetje Termit priporočil zgoraj navedenih predlogov Geološkega zavoda Slovenije ni upoštevalo, temveč jih je ignoriralo in še naprej izvajalo sporno predelavo, na način kot sem jo predstavil.

V LIM odločno trdimo, da podjetje Termit d.d. ni opravilo »domače naloge«, ki mu jo je naložil Geološki zavod Slovenije, zaradi česar si je podjetje prislužilo našo negativno oceno. Ljudska iniciativa Moravče pa je svojo »domačo nalogo« opravila. Oceno nam bodo dali Moravčanke in Moravčani, prepričan sem, da bo le-ta višja kot pa Termitova. Svoj prispevek zaključujem z mislijo neznanega avtorja: »Kdor hoče, najde pot, kdor noče, najde izgovor.« Termit vedno išče nove izgovore!

Skupaj do zmage

BESEDILO: DR. JURIJ KOČAR, FOTOGRAFIJA: LIM

Ljudska iniciativa Moravče (LIM) je s svojim bojem prešla v drugo fazo. Vojna ni dobljena, dosegli smo le pomembno zmago in na nas je, da poskrbimo, da ta ne bo Pirova. Zdaj moramo preprečiti, da bi v Moravško dolino še kdaj vozili tovornjaki z nevarno vsebino.

Poleg tega bomo predstavniki LIM v dogovoru z ministrom sodelovali v postopku sanacije sporne deponije. Cilj sanacije mora biti preprečiti uhajanje nevarnega materiala z deponije v okolje. Odvoz materiala bi bil nesmotrn in bi dodatno ogrozil stanje okolja, ne smemo pa se sprijazniti s sodi s sumljivo vsebino, ki ostajajo skriti v telesu deponije in jih je potrebno najti z rentgenom in izkopati. Telo deponije je potrebno prekriti z nekakšnim sarkofagom iz zdrave zemljine, na katero bi bilo mogoče ozeleniti – predlagam zasaditev s topoli ali s kakšnim drugim rastlinjem, ki razstruplja tla. Izcedne vode iz deponije je treba zajezi in jim preprečiti odtekanje v površinske vodotoke (Stražica, Drtiščica) in podtalnico. Pod poplavno ravnico Drtiščice v neposredni bližini Moravč se nahaja največji vodohran na širšem moravškem območju. V njem je shranjena velika količina podtalnice, ki je zdaj ogrožena. Trenutno te vode ne črpamo za potrebe distribucije pitne vode, a treba je gledati v prihodnost, ko so verjetni pogostejši vodni stresi in povečanje števila prebivalstva in potreb v naši občini. Zavarovati moramo vodo za naše zanamce!

Nismo drugorazredni prebivalci Slovenije!

Dolga desetletja se je Moravško dolino izrabljalo za umazane dejavnosti računajoč na njeno "zakotnost" oz. oddaljenost od urbanih središč. Drugorazrednosti imamo zdaj dovolj. Moravčani se ne bomo več pustili zavajati in izkoriščati, nasprotno Moravče so postale eno od žarišč zelene renesanse v Sloveniji in ponosni smo na to. Svoj dolg za razvoj nacionalnega gospodarstva smo Moravčani že preplačali. Prišel je čas, ko moramo zahtevati odškodnino. Zadnje občinske volitve gre razumeti tudi kot referendum, na katerem smo se odločili za novo politiko in nov gospodarski razvoj, ki mora biti trajosten in okolju prijazen. Nikoli več ne bomo

Oranžna voda ki je tekla ob deponiji od *Termitove* črpalke proti usedalnemu bazenu (december 2016).

pristali na umazane posle v vsakršnem pomenu besede. Na nedavnem zboru krajanov smo Moravčani pokazali svojo moč in enotnost. Okoljski problem je težava vseh, pri tem ni pomembna ideološka barva. V tem sporu smo vsi ogroženi. Prisotni v dvorani smo bili iz različnih družbenih skupin: mladi, starejši, kmetje, izobraženci, delavci, brezposelni, torej vsi, ki nam je mar v kakšnem okolju živimo. Ni res, kot je pisal Dnevnik v svoji reportaži s shoda, da so Moravčani bolj razdeljeni, kot so bili kdaj koli, in da ljudje ne vedo več komu verjeti.

Dovolj je sprenevedanja

Po rezultatih zadnje okoljske raziskave, ki jo je naročilo samo ministrstvo, lahko le še največji naivneži verjamejo, da je s stanjem okolja v Moravčah vse v redu. Dovolj je bilo sprenevedanja s strani *Termita* in državnih organov, zato jih je pri tem ustavil celo sam minister. Samo predstavljajte si, v kako hude težave lahko minister

zaide ob taki politiki, ki je usmerjena proti kapital-skim spregam, ki v Sloveniji in njeni okolici obvladujejo trgovino z odpadki. Pa si je drznil in se z vso ekipo postavil za malega človeka. To mu moramo šteti v dobro. V zgoraj omenjenem članku je bila navedena tudi izjava predstavnika *Termita*, češ da sem po izobrazbi zgodovinar. Drži, a le delno, saj sem v prvi vrsti geograf. V svoji doktorski disertaciji sem se ukvarjal z okoljevarstveno tematiko.

Zaključil bom spodbudno. Nikoli prej enotnost ni bila tako pomembna, zato pozivam vse občane, da stopimo skupaj in do konca izbojujemo naš boj za čisto Moravško dolino.

LIM - LJUDSKA INICIATIVA MORAVČE

Pri LIM gre že od vsega začetka za delovanje prostovoljcev, ki si kot aktivni državljani prizadevamo za ohranjanje lokalnega okolja.

Predstavniki LIM smo pripravljene žrtvovati precej svoje energije in prostega časa v boju za čisto okolje. Smo navadni ljudje z vsakodnevnimi družinskimi in službenimi obveznostmi.

O tem, kako se je vzorčilo na deponiji, in še o čem (2. del)

BESEDILO: MAG. MATJAŽ MAROLT, FOTOGRAFIJA: ARHIV LIM

Iz zapisnika (del smo predstavili v prejšnji številki Novic), ki so ga podpisali vsi deležniki, ki so kakorkoli sodelovali pri določitvi mest vzorčenja, jemanju vzorcev in pisanju zapisnika, je mogoče ugotoviti in potrditi kronološki potek dogodkov.

Po mojem prepričanju zapisnik daje drugačen vpogled v zakulisno dogajanje vzorčenja, kot ga vodstvo Termita zavajajoče predstavlja javnosti.

Zakulisje vzorčenja

Vodstvo podjetja pogosto izjavlja, da je Termit družbeno odgovorno podjetje, ki spoštuje vsa izdana okoljevarstvena dovoljenja ter vso relevantno zakonodajo, zato kategorično zavrača navedbe o kršitvah slovenske zakonodaje. V naravovarstvenem soglasju z dne, 13. februarja 2009, ki se nanaša na območje Plesa, je na drugi strani zapisano: »Poleg navedenega naslovni organ podaja tudi naslednje usmeritve in opozorila: Izravnava degradiranega območja ni sprejemljiva, prehodi v okoliške kultivirane površine in gozd naj bodo naravni, neopazni in zaobljeni in naj posnemajo razgibano okoliško mozaično krajino, na območjih med travniškimi površinami naj se vzpostavi linijska struktura, ki naj jo sestavlja niz avtohtone grmovne in drevesne vegetacije«. Vsak naključni opazovalec lahko ugotovi, da podjetje ne upošteva naravovarstvenih pogojev iz zgoraj navedenega soglasja. Posledično LIM sprašuje vodstvo podjetja Termit, kaj jih je vodilo, da so sanacijo izvedli »po domače«, pri čemer niso upoštevali navodil strokovnih služb pristojnega ministrstva. Zato po prepričanju LIM ne moremo govoriti o visokih standardih in spoštovanju vseh zahtev iz okoljevarstvenega dovoljenja.

Vodstvo podjetja navaja tudi, da vgrajuje sanacijske materiale, ki jih izdeluje iz inertnih in nenevarnih odpadkov. Termit naj bi sprejemalo zgolj inertne in nenevarne odpadke, za katere ima ustrezna okoljevarstvena dovoljenja izdana s strani ARSO. LIM njihovo pojasnilo dopolnjuje. Podjetje

Termit si je z zadnjim veljavnim okoljevarstvenim dovoljenjem št. 35472-155/2014-5, 3. 11. 2014 pridobilo pravico predelovati štirideset (40) različnih odpadkov, ki morajo ustrezati prilogi Uredbe o odpadkih, ki se imenuje *Klasifikacijski seznam odpadkov*. Veljavno okoljevarstveno dovoljenje nikjer ne navaja podatka inertni odpadki, navaja pa: prašni in praškasti odpadki, mulj in odpadki iz vodnega vrtnanja, elektrofiltrski pepel iz kurilnih naprav na šoto in neobdelan les, odpadki iz čiščenja odpadnih plinov, odpadne uporabljene livarske forme in jedra, trdni odpadki iz čiščenja odpadnih plinov, trdni odpadki iz čiščenja odpadne vode, odpadna zmes iz priprave pred žganjem, odpadna keramika, opeka, ploščice in gradbeni izdelki, blato iz čiščenja odpadne vode, odpadki iz peskanja, izrabljena brusilna telesa in brusilni material, druge obloge in materiali, odporni proti ognju, mešanica betona, opek, ploščic, mešani gradbeni odpadki in odpadki iz rušenja objektov, ogorki in žlindra, drugi stabilizirani odpadki, blato in druge obdelave tehnoloških odpadnih voda, trdni odpadki iz primarnega filtriranja ter ostanki na grabljah in sitih, mulj iz bistrenja vode, minerali, odpadki iz čiščenja cest, odpadni pesek in gline, vlakninski izvrtki in mulj vlaknin, polnil in premazov, pepel, žlindra in kotlovski prah, elektrofiltrski pepel iz kurilnih naprav na premog, žlindre iz peči, ipd. Po prepričanju LIM bi moralo biti samoumevno, da se okoljevarstvena dovoljenja razlaga s pomočjo zakonodaje, ki je bila podlaga za izdajo posameznega dovoljenja.

Naša dolina je odlagališče za odpadke iz tujine

Poleg tega je potrebno dodati, da podjetje predeluje odpadke tudi iz tujine. *Ministrstvo za okolje in prostor* navaja v dokumentu št. 0618-3/2019/19, 17. 1. 2019, da je pristojni organ MOP od leta 2014 do leta 2017 obravnaval več vlog po posameznih prijavah italijanskih prijaviteljev, med katere sodijo tudi odpadki iz čiščenja cest, itn. To ne ustreza trditvam vodstva podjetja na izvedeni okrogli mizi, ki jo je organiziral bivši župan Martin Rebolj, da se k njim vrača le njihov »neuporabni pesek«. Je pa zanimivo, da MOP navaja samo odpadke iz Italije, drugih evropskih držav pa ne omenja, čeprav so bile le-te omenjene na omenjeni okrogli mizi. Iz navedb MOP je moč zaključiti, da imajo pristojni državni organi MOP v svojih evidencah navedene samo podatke o odpadkih iz Italije in Slovenije in so te evidence pomanjkljive ali netočne!

Dobičkonosni posel z industrijskimi odpadki

Pomenljiva izjava vodstva podjetja, da so družbeno odgovorno podjetje, pade na prvem izpitu, to je izvedenem referendumu leta 2007. Naj vas spomnim: v *Gorenjskem glasu* je 24. avgusta 2007 izšel članek z naslovom *Župan napovedal referendum*, v katerem smo lahko prebrali: »V Moravčah bo jeseni po besedah župana Martina Rebolja hkrati s predsedniškimi volitvami verjetno tudi referendum, na katerem bodo občani odločali o odlaganju industrijskih

odpadkov v občini. Rudarsko podjetje Termit iz Drtije pri Moravčah je namreč od ministrstva za okolje dobilo dovoljenje za odlaganje mulja, odpadnega peska, saj in drugega materiala, ki nastaja pri proizvodnji. Zavod za zdravstveno varstvo iz Maribora je na pobudo Občine z analizo teh odpadkov ugotovil, da so snovi okolju škodljive. Občani nasprotujejo ureditvi odlagališča, o referendumu pa bo občinski svet odločil septembra.»

Rezultat referenduma in z njim povezana volja Moravčanov je bil prepoved odlaganja vseh vrst industrijskih odpadkov na območju Moravške doline. Izigravanje zakonodaje in volje Moravčanov z vsečnimi izjavami o inertnih in nenevarnih odpadkih je izjava posameznikov povezanih s podjetjem, ki z vsemi razpoložljivimi sredstvi opravičujejo cilj. Kakšen je ta cilj, naj si vsak posameznik odgovori sam (osebno dvomim v iskrenost »zakopavanja lukenj«), bližje mi je razmišljanje, vsak gospodarstvenik mora polagati račune delničarjem, ti pa za vloženi denar pričakujejo nagrado. Posel z industrijskimi odpadki pa je »velikanski«, vsaj tako lahko preberemo v sredstvih javnega obveščanja.

Različni vatli za merjenje »višine« standardov

Podjetje Termit je v vseh dosedanjih odzivih za javnost in na naša vprašanja odgovarjalo na način, kot sledi v nadaljevanju. Postopek sprejema odpadkov poteka nadzorovano in v skladu z najvišjimi standardi. Vsaka pošiljka je večkrat prekontrolirana, prvič s strani sprejemno-odpreme službe, ki preveri ustreznost dokumentacije ter pošiljko stehta. V drugi fazi sledi kontrola samega materiala, ki ga opravi rudarski nadzornik. Po opravljenem pregledu se material sprejme in skladišči v za to pripravljenih boksih, ki pa niso na mestu vgradnje, temveč na lokaciji, ki jo določa okoljevarstveno dovoljenje.

V LIM z vso odgovornostjo trdimo, da podjetje izvaja dejavnost povezano s predelavo odpadkov tudi v času, ko le-to ne obratuje oz. izven časa, ki je opredeljen v veljavnem OVD. Pogodbeni partner podjetja, ki jim dovažata odpadke (pepel) s klasifikacijsko oznako 10 0101, je dne 20. 4. 2019 med 12.40 in 13.10 uri s tovornim vozilom Mercedes-Benz AXOR 2643, registrskega območja LJ (pristojnim organom smo posredovali popolne podatke) pripeljal odpadke v podjetje in jih nato odložil v bližino lokacije odkop Drtija. V

nasprotju z izdanim okoljevarstvenim soglasjem je voznik z lastnim daljincem odprl zaporo na vhodu v Center za predelavo odpadkov na naslovu Drtija 51 in se mimo mesta, kjer je »tehtnica«, odpeljal na lokacijo Odkop Drtija (dogodek smo fotografirali in fotografije poslali pristojnim državnim organom), ne da bi kdorkoli (rudarski nadzornik ali druga pooblaščenca oseba) opravila vizualno vhodno kontrolo. Voznik je nato odpadek brez nadzora odložil na deponijo, na mesto, ki niti ni določeno v veljavnem okoljevarstvenem dovoljenju. Medtem ko je voznik zapuščal območje Centra za predelavo odpadkov, je izjavil, da je sam odprl zapornico in da je opravil tehtanje v Ljubljani ter da ima samo on pravico med tednom, ob sobotah in nedeljah (če je potrebno) dovažati pepel. Dejal je, da (danes, o. a.) ni imel nikakršnega nadzora s strani kogarkoli v podjetju, saj jih niti ni v službi, poleg tega niti nikogar ni v sprejemnici. V povezavi z dogodkom je LIM zaprosil MOP za pojasnilo, če zadnje veljavno okoljevarstveno dovoljenje dovoljuje takšen postopek sprejema, kontrole in odlaganja odpadka

"V LIM sprašujemo vodstvo Termita ali je zapis državnega organa nepravilen, zavajajoč ter ali je zapis LIM takšne narave, da po nepotrebem vznemirja ljudi in po nepotrebem nalaga delo državnim organom?"

na lokaciji Odkop Drtija. Odgovor ARSO smo prejeli 16. 5. 2019 v dokumentu številka 35400-203/2019-3, v katerem so zapisali: »V 4. točki OVD je ARSO določil, da mora upravljalec zagotoviti, da pri predelavi odpadkov ne ogroža človekovega zdravja in ne povzroča škodljivih vplivov na okolje ter čezmerno obremenjuje vode, zraka in tal. Nato so v isti točki OVD po alinejah navedeni ukrepi, s katerimi mora to zagotoviti. Eden od teh ukrepov je tudi čas obratovanja naprave za predelavo odpadkov (od 7.00 do 17.00). Ukrepe naveden v prvi alineji 4. točke izreka OVD pa je, da mora upravljalec s pomočjo tehnoloških enot, ki so naštet v 1. točki izreka OVD, izvajati vhodno kontrolo in tehtanje odpadkov (na navozni tehtnici). Nato mora odpadke razvrstiti in jih sortirati. Glede na vaš opis predmetne situacije izhaja, da bi v tem primeru lahko šlo za neupoštevanje nekaterih ukrepov iz 4. točke izreka OVD in ravnanje, ki ni skladno z upravljalčevim Načrtom ravnanja z odpadki.«

V LIM sprašujemo vodstvo Termita ali je zapis državnega organa nepravilen, zavajajoč ter ali je zapis LIM takšne narave, da po nepotrebem vznemirja ljudi in po nepotrebem nalaga delo državnim organom? Ob tem se lahko strinjamo z razlago, da je opisan primer manjša kršitev, vendar takšnih nepravilnosti je po našem prepričanju veliko preveč, zaradi česar bomo še naprej aktivni in opozarjali na nepravilnosti povezane s predelavo odpadkov podjetja Termit in o tem obveščali javnost.

Izjava Ministrstva za okolje in prostor

Zaradi preverjanja domnevnih kršitev na območju nekdanjega odkopa Drtija v občini Moravče, kjer deluje podjetje *Termit d.d.* in ugotavljanja vplivov delovanja podjetja na okolje, je Ministrstvo za okolje in prostor izvedlo strokoven in neodvisen odvzem vzorcev sanacijskega materiala in jih dalo v analizo. Za potrebe odvzema vzorcev sanacijskega materiala so bile izvedene tri raziskovalne vrtime in štiri bagrski razkopi.

V času izvedbe terenskih raziskav so bili odvzeti tudi vzorci petih površinskih in dveh podzemnih voda na širšem območju nekdanjega odkopa Drtija.

Rezultati analiz sanacijskega materiala so pokazali, da so na petih lokacijah od skupno sedmih preiskanih lokacij, v posameznih vzorcih znatno presežene kritične vrednosti. Na nekaterih lokacijah so kritične vrednosti v določeni globini presegle vsebnosti za arzen, baker, kadmij, krom, nikelj, svinec ali fluoride. Kritična vrednost za cink je bila v določeni globini presežena na vseh petih lokacijah. V skladu z določili *Uredbe o mejnih, opozorilnih in kritičnih imisijskih vrednostih nevarnih snovi v tleh* to pomeni, da na petih lokacija zaradi škodljivih učinkov ali vplivov na človeka in okolje onesnažena tla niso primerna za pridelavo rastlin, namenjenih prehrani ljudi ali živali ter za zadrževanje ali filtriranje vode. Glede na *Zakon o varstvu okolja* je na navedenih lokacijah prišlo do okoljske škode, povzročene tlom. Posledično se mora določiti obseg onesnaženosti tal in ukrepi v skladu z *Uredbo o vrstah ukrepov za sanacijo okoljske škode*.

Na vseh lokacijah, na katerih se je v skladu z okoljevarstvenim dovoljenjem lahko vnašala umetno pripravljena zemljina (V3, B3 in B4), so najmanj štiri parametri v določeni globini presegle največje vrednosti anorganskih ali organskih parametrov in njihovih vsebnosti v izlužku za umetno pripravljeno zemljino ali bili izven območja, ki je določeno za fizikalno-kemijske lastnosti glede na določila *Uredbe o obremenjevanju tal z vnašanjem odpadkov*.

Na vseh lokacijah je bila pH vrednost in v določenih globinah celotni organski ogljik izven območja, ki je določeno za fizikalno-kemijske lastnosti. Prav tako so se tudi na lokacije V1, V2, B1 in B2 odlagali materiali, ki ne bi ustrezali zahtevam *Uredbe o obremenjevanju tal z vnašanjem odpadkov*. Analizni rezultati nakazujejo, da se je na teh lokacijah odlagal material, ki ni skluden z določili uredbe.

Primerjava analiznih rezultatov odvzetih vzorcev materiala glede na *Uredbo o odlagališčih* je pokazala, da so na šestih lokacijah od skupno sedmih najmanj štiri parametri presegle mejno vrednost parametra izlužka oziroma mejno vrednost parametra onesnaženosti. Analizni rezultati nakazujejo, da se je na teh lokacijah odlagal material, ki ni skluden z določili *Uredbe o obremenjevanju tal z vnašanjem odpadkov*. Enako je iz terenskih opisov razvidno, da se je na nekaterih lokacijah odlagal neprimeren material (npr. keramične varovalke (talilni vložki), električne žice, strelovod, železna cev, prazne plastenke za pijačo, gospodinjski odpadki (kuhinjska goba za pomivanje posode), krogelni ostanki brusilnih kamnov, lepljene plošče iz polimerne mase, kosi plastike in plastičnih mrež, kosi kovine, kosi betona, dolomitni bloki, koščki asfalta, pletena (rašel) vreča.

"Analiza vzorcev neodvisne kemijske analize in sanacijskega materiala na območju nekdanjega odkopa Drtija v Moravčah pokazala na okoljsko škodo."

Na lokacijah V1, V3 in B1 so mineralna olja v določeni globini presegle mejno vrednost iz *Uredbe o mejnih, opozorilnih in kritičnih imisijskih vrednostih nevarnih snovi v tleh*, največjo vrednost organskega parametra v umetno pripravljene zemljini iz *Uredbe o obremenjevanju tal z vnašanjem odpadkov* in mejno vrednost parametra izlužka iz *Uredbe o odlagališčih odpadkov*.

Rezultati analiz površinskih in podzemnih voda so pokazali, da so izcedne vode na območju podjetja *Termit* obremenjene z onesnaženjem, značilnim za odpadne vode. Najbolj je onesnažen saniran zahodni del odkopa, ki je zasut z glinami, s krovnimi materiali ter gradbenimi materiali. Tako v podzemni vodi, kot tudi v izcedni vodi se je v tem delu odkopa, pokazalo onesnaženje s kovinami in visokimi vsebnostmi formaldehida ter fenolov. Glede na navedeno bi bilo treba izcedne vode na območju podjetja *Termit* zbirati in pred odvajanjem v okolje zagotoviti ustrezno čiščenje.

Ministrstvo je o izsledkih analize obvestilo tako *Termit* kot Občino Moravče ter pristojne inšpekcijske službe. (Ljubljana, 11. julij 2019)

Bizarnostim ni konca - Termitova čajna žlička

BESEDILO: SAŠO MIKLIČ

Župan občine Moravče dr. Milan Balažič se je dan po novinarski konferenci podjetja Termit d.d. odzval na trditve vodilnih in strokovnjakov, ki z vodstvom podjetja že leta delajo z roko v roki.

V četrtek, 25. julija, je podjetje Termit sklicalo novinarsko konferenco, a ni prišlo do kakšnega »vrnjenega udarca«, kot so poročali nekateri mediji. Ključni argument tako imenovane stroke, ki so ga predstavili na novinarski konferenci, je bila – čajna žlička. Dr. Mladenovič je dokazovala, da so že v eni čajni žlički presežene kritične vrednosti težkih kovin. Res so presežene. Toda v Moravški dolini nimamo zakopane ene čajne žličke. Na deponijah podjetja Termit je naloženih 2 milijona ton odpadkov, od katerih so mnogi nevarni človekovemu okolju in zdravju, nekateri pa zelo strupeni (fenol). Če sprejmemo argument in če povprečna čajna žlička tehta 10 dekagramov, potem imamo v Moravčah zakopanih 20 milijard čajnih žličk s preseženo kritično vrednostjo težkih kovin in drugih nevarnih snovi. Vse te »žličke« se izcejajo v okolje: v tla, v površinske in podzemne vode, v zrak in navsezadnje – v človekovo telo, ki resno zboli.

Takšni stroki v evropski Sloveniji ni mesta, je pa najbrž lahko vzor za kakšno Ukrajino. Neverodostojna kot je, lahko podpira zgolj nove neresnice in zamegljuje dejstvo največje ekološke katastrofe v Sloveniji. Prikriti hoče tudi dejstvo, da je ta tako imenovana stroka krepko sodelovala pri nastanku slovenskih okoljskih ran. Stroke, ki nas zastruplja, ne potrebujemo. To je stroka, ki jo je kupil kapital. Če je Termitu potrebno trajno odvzeti okoljevarstveno dovoljenje, je takšni stroki potrebno odvzeti licenco in pooblastila. Zdaj gre namreč za to, kakšna bo Slovenija jutri in kakšno bomo zapustili prihodnjim rodovom. Gre za vprašanje, ali bo Slovenija država državljanov, kakršno smo hoteli graditi z osamosvojitvijo, ali pa bo to država pogoltnega umazanega kapitala, ki mu streže neodgovorna politična elita? V Moravčah smo se glede tega že odločili.

Obnova vodnega zajetja in srečanje krajanov in prijateljev Javoršic

BESEDILO IN FOTOGRAFIJA: FRANCI KOS

Letos mineva osemdeset let od izgradnje vodnega zajetja in tudi vodohrana v Spodnji Javoršici. V Društvu krajanov Javoršic smo se domenili, da v počastitev visokega jubileja obnovimo vodno zajetje in tako ohranimo dediščino naših prednikov, ki je obema Javoršicama služila skoraj sedemdeset let. V sklopu obnove vodohrana smo pripravili tudi srečanje vseh krajanov in prijateljev obeh Javoršic ter članov Društva krajanov Javoršic. Kot datum odprtja obnovljenega vodohrana in srečanja smo določili 30. junij.

V ponedeljek, 10. junija, smo se sestali pri vodnem zajetju in kar tam ugotavljali, kaj in kako je potrebno storiti, da bo obnova stekla gladko in brez zapletov. Zamisli je bilo veliko, odločali pa smo se na podlagi večinskega mnenja. Dogovorili smo se, da z deli pričnemo v sredo.

Najprej je bilo potrebno posekati drevje, ki se je že dodobra vraslo na zajetje in okoli njega, izkopali smo korenine bezga in praproti, razrahljali zemljo, vse lepo pograbili in odpeljali na deponijo.

Nato smo z visokotlačnim čistilcem oprali vse zunanje površine, trdovratne madeže odstranili s ščetkami, oprali še vso okolico zajetja in pozno zvečer zaključili z delom. V naslednjih dveh dneh so bila na vrsti zidarska dela, saj je bilo veliko manjših poškodb, ki jih je bilo potrebno sanirati. Dva člana sta snela vrata, ki se zaradi dotrajanosti niso več zapirala, jih odnesla domov in zamenjala okvir ter pločevino, obdržala in obnovila pa sta tečaje in ključavnico ter celo našla star ključ, da je vse videti kot prvotno. In ko smo imeli vse pripravljeno za barvanje, nas je presenetilo močno neurje, ki nam je zalilo zajetje in okolico, nanese novih zemeljskih usedlin in nam naložilo dodatnega dela ter podaljšalo čas obnove. Končno je bilo proti koncu junija le toliko vremena, da so se stene osušile in jih je lahko Matej Pirc z ekipo Slikopleskarstvo Pirc prebarval.

Vodohram pred obnovo

Vodohram po obnovi

Odprtje s kulturnim programom

Za odprtje obnovljenega vodohrana 30. junija smo pripravili krajši kulturni program v izvedbi domačih šolskih in predšolskih otrok in dueta na violini in harmoniki, pozdravni nagovor predsednika Društva krajanov Javoršic Franca Kosa ter župana občine Moravče dr. Milana Balažiča, domačin Pavle Merela je opisal zgodovino vodnega zajetja in tudi vodohrana od izgradnje do danes. Naj omenim še to, da so vaščani Javoršic skupaj z zajetjem in vodohranom leta 1939 pripeljali v obe vasi tudi elektriko. Po zaključeni slovesnosti smo si privoščili nekaj peciva in prigrizkov, nato pa smo se družno odpravili na prostor za piknik, kjer se je nadaljevalo srečanje vseh prisotnih. Bilo nas je okoli osemdeset in vsi smo vztrajali pozno v noč. Ob tej priložnosti naj se še enkrat zahvalim za donacijo Občini Moravče in Mateju Pircu, ki ga zaradi drugih obveznosti ni bilo na prireditvi, posebej pa našim otrokom in mentorici Joži za prisrčen program ter Čarlju in Petru za odlično glasbeno izvedbo. Seveda pa vsa zahvala in pohvala prav vsem, ki ste kakorkoli pomagali za uspešno izvedbo prenovitve in srečanja. Želim in upam, da se kmalu dobimo ob kakšni podobni akciji.

Preventivna akcija »Za varen začetek šolskega leta 2019/2020«

Besedilo: Alenka Prelovšek

Namen preventivne akcije »Za varen začetek šolskega leta 2019/2020« je varovanje otrok v prometu posebej na šolskih poteh, ko po počitnicah ponovno vsakodnevno vstopajo v promet. Vse druge udeležence v prometu želimo opozoriti na to, da so otroci ponovno prisotni v prometu in jih pozvati k strpnosti in dobremu zgledu.

Preventivna akcija bo potekala od ponedeljka, 2. 9. 2019, do srede, 4. 9. 2019, na naslednjih lokacijah, kjer bodo sodelovali prostovoljci:

- 2 prostovoljca pri šoli in cerkvi na Vrhpoljah pri Moravčah, od 7.30 do 8.30**
- 1 prostovoljec pri prehodu za pešce v centru Moravč (pri pošti), od 7.15 do 8.15**
- 1 prostovoljec pri prehodu za pešce v centru Moravč (pri pošti), od 12.50 do 13.50**
- 1 prostovoljec na križišču pri Krajevni knjižnici Daneta Zajca, od 7.15 do 8.15**
- 1 prostovoljec na križišču pri Krajevni knjižnici Daneta Zajca, od 12.50 do 13.50**

Za varen začetek novega šolskega leta 2019/2020 prosimo občane občine Moravče in društva, da se nam pridružijo pri skrbi za varnost naših otrok in šolarjev za prve šolske dni. Prosimo vas, da vaše sodelovanje pisno sporočite na alenka.prelovsek@moravce.si ali na telefonsko številko 01/7247140 do srede, 28. avgusta 2019.

Utrinki s pete redne seje Občinskega sveta

BESEDILO: SAŠO MIKLIČ

Začetek seje je potekal v znamenju spreminjanja statuta in poslovnika Občine Moravče, ki ga je od nas zahtevala Republika Slovenija, ker so določbe obstoječega statuta in poslovnika zastarele in protizakonite. Za takšne spremembe so potrebni glasovi desetih svetnikov od skupaj štirinajstih.

Svetniki, ki ostajajo pod vplivom Martina Rebolja, so nepresenetljivo glasovali proti zapovedanim spremembam. Prav tako se je slika zbrana okoli Vitomirja Cerarja, ki se nominalno še vedno samo sebe šteje za del SDS, kljub dogovoru, a prav tako nepresenetljivo, odločila znova kolabirati z Reboljem in je glasovala proti spremembam, tako da novi statut ni bil izglasovan in posledično tudi ne poslovnik, ki izhaja iz njega. Dolgoletna združba bratov Cerar in zakoncev Rebolj ostaja tako neomajna, uspelo pa jim je omajati vladavino prava. Sedaj čakamo kakšne korake bo naredila Republika Slovenija zaradi nastale situacije. Še najbolj bizarno pri vsej stvari pa je to, da stari statut in poslovnik omogočata županu več možnosti za samovoljo kot nova akta, a to očitno dotičnih ne zanima in je poza proti županu bolj pomembna od vsebine, o kateri se glasuje, in od pravne države.

Sprejet drugi rebalans proračuna

V nadaljevanju seje so občinski svetniki uspešno sprejeli 2. rebalans za proračun 2019, saj tu pri glasovanju zadošča

navadna večina. Zapletov tako ni bilo, le Vitomir Cerar je neuspešno zagovarjal tezo, da 4 meseci v bistvu trajajo le 2 meseca. Na dnevnem redu je bila nato problematika obnove Zdravstvenega doma Domžale in Kulturnega doma Moravče ter gradnje prizidka OŠ Jurija Vege. Med drugim so svetniki sprejeli tudi potrebne spremembe določb, ki dopuščajo začetek urejenega turizma z avtodomi v občini Moravče, in štipendiranje nadarjenih dijakov in študentov v naši občini.

"Svetniki pod vplivom bivšega župana so glasovali proti spremembam občinskih aktov, ki že leta niso usklajeni z zakonodajo. Najbolj bizarno pri tem je, da stari statut in poslovnik omogočata županu več možnosti za samovoljo kot nova akta, a je očitno za nekatere svetnike poza proti županu bolj pomembna od vsebine, o kateri se glasuje, in od pravne države."

V zaključnem delu seje pa so občinski svetniki podali negativno mnenje h kandidaturi vodilnemu kandidatu za ravnatelja Osnovne šole Jurij Vega, ki zagovarja stanje »status quo«. Glavna točka programa razvoja šole po mnenju občinskega sveta ne more biti, da se nič ne bo spremenilo, saj se šola sooča s precejšnjimi težavami in vizažistične izboljšave tu pač ne bodo zalegle, da se stanje uredi, je pa res, da ljudem, ki si lahko volijo svoje šefe, takšno stanje seveda najbolj odgovarja, ker je najbolj udobno.

Prejemniki certifikata kolektivne tržne znamke *Srce Slovenije* po slavnostni podelitvi v Erbergovih paviljonih graščine Dol (fotografija: Marjanca Žunič)

Podelitev certifikata kakovosti *Srca Slovenije*

Srce Slovenije je znamka rokodelskih in prehranskih izdelkov, ustvarjenih s srcem in z navdihom tradicije. Le skrbno izbrani izdelki se ponašajo s certifikatom kolektivne tržne znamke *Srce Slovenije*. V ponedeljek, 17. junija, smo v Erbergovih graščinskih paviljonih v Dolu pri Ljubljani slovesno podelili certifikate letošnjim dvaindvajsetim prejemnikom z območja Lokalne akcijske skupine *Srce Slovenije*.

Znamka, ki jamči kakovost

Kolektivna tržna znamka *Srce Slovenije* od leta 2016 dokazuje preverjeno kakovost, pristnost in srčno poreklo izdelkov na območju *Srca Slovenije*. Tokratna slovesna podelitev certifikatov je pospremila tretje ocenjevanje izdelkov, ki je potekalo letos spomladi.

Izdelke so ocenjevali, poleg etnologa prof. dr. Janeza Bogataja in svetovalke za načrtovanje turizma in gostinstva doc. dr. Tanje Lešnik Štuhec, še kuharski mojster Franci Jezeršek za prehranske izdelke in oblikovalec Matej Zupančič v primeru rokodelskih izdelkov. Vsi izdelki s tržno znamko *Srca Slovenije* ter njihovi ponudniki so predstavljeni na spletni strani www.srce-slovenije.si. Izdelke lahko kupite tudi v Arboretumu, Termah Snovik, na TIC Litija in TIC Šmartno pri Litiji.

Kupujmo lokalno, izberimo kakovost iz *Srca Slovenije!*

Aktivnosti certificiranja izdelkov z območja *Srca Slovenije* se izvajajo v okviru projektov *LAS Srce Slovenije*, ki jih sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja.

"Vemo, da je tudi v občini Moravče veliko ponudnikov z visokokakovostnimi izdelki, zato vas že zdaj, dragi bralci, pozivamo, da sodelujete na naslednjem ocenjevanju."

Štipendije za nadarjene dijake in študente

Obvestilo o objavi javnega razpisa za podelitev štipendij za nadarjene dijake in študente iz občine Moravče za šolsko oz. študijsko leto 2019/2020. Obveščamo vas, da je Občina Moravče na spletni strani www.moravce.si v četrtek, 1. avgusta 2019 objavila Javni razpis za podelitev štipendij za nadarjene dijake in študente iz občine Moravče za šolsko oz. študijsko leto 2019/2020.

Javni razpis z vlogo in kriteriji je dostopen na uradni spletni strani Občine Moravče www.moravce.si (zavihek 'obvestila in objave/javni razpisi in objave'). Vlogo lahko tudi osebno dvignete v Glavni pisarni Občine Moravče, Vegova ulica 9, Moravče, v času poslovanja.

Vlogo za podelitev štipendije z vsemi potrebnimi dokazili pošljejo dijaki najkasneje do 2. 9. 2019, študenti pa do 1. 10. 2019, v zaprti ovojnici na naslov: **OBČINA MORAVČE, Vegova ulica 9, 1251 Moravče, z oznako: "Vloga za štipendijo – Ne odpiraj"**. Navedbo oz. naslov pošiljatelja vpišite v zgornji levi kot. (pripravila: Alenka Prelovšek)

Izbral si me, odločil sem se Zate!

Vito Urbanija, novomašnik

BESEDILO: EVA BABNIK
FOTOGRAFIJA: SIMON BURJA

Vnedeljo, 7. julija, se je v moravški župnijski cerkvi svetega Martina odvijal slovesni dogodek nove maše. Svojo novo mašo je daroval **Vito Urbanija**. Vzdušje prihajajočega dogodka je bilo čutiti čez in čez. Priprave so potekale na vseh koncih. K temu, da je dogodek pred vrati, je opozarjal velik napis: »Novomašnik bod' pozdravljen!«

Vsa dolina je sodelovala

Ob prihodu v Moravče nas je ob dobrodošlici novomašniku pozdravljalo tudi njegovo novomašno geslo, ki je vzeto iz Janezovega evangelija. »*Da obrodite obilo sadu, in postanete moji učenci.*« Nehote ali pa namenoma so bile tako misli, vedno znova, ob pogledu na velik plakat posvečene fantu iz domačega kraja, ki je sprejel življenjsko odločitev. Več dni prej so potekali dogodki, ki so bili namenjeni čim boljši organizaciji slovesnosti.

Postavljali so se mlaji za novomašnika, urejala se je cerkev in prostor ob njej pa prostor ob župnišču in avtobusna postaja, kjer je na dan nove maše potekalo slovesno kosilo ter praznovanje s svati. Potrebno je bilo predvideti in zapisati tudi novomašni protokol. Glasilke so ogrevali člani pevskih zborov na vajah in glasbeniki so prav tako trenirali, da so iz inštrumentov izvabili najlepše glasove. Po podružnicah so se spleтали venci za okrasitev cerkve. Gospodinje so pripravile vrsto poslastic za goste, ki so se udeležili slovesnosti nove maše.

Vitova odločitev je razlog za veliko veselje

Pri deseti maši v nedeljo se je zbrala prava množica ljudi. V špalirju pred cerkvijo smo pričakali Vita. K slovesnosti so ga pospremili ministranti, vrsta narodnih noš, duhovniki, povezani z novomašnikom in domačo župnijo. In ljudje, možica ljudi, ki je prišla podpret novomašnika in mu stati ob strani. Od tu in tam, od blizu in daleč. Že uvodni dogodek je bil navdušujoč. Zbudil je duha, zbudil narodno zavest, zbudil misli podpore ob velikem dogodku.

V uvodu maše sta mu sestri Anja in Petra izročili novomašni križ in mu izrekli besede sodbude za popotnico. Po cerkvi je odmevala pesem »*Pridi sveti duh*«, s katero so na koru zapeli pesem dobrodošlice novomašniku. Novomašna slovesnost se je nadaljevala, pridigar je spomnil na upad števila krščencev v cerkvah in odločitev za duhovne poklice. Zato je tovrsten dogodek dovolj velik razlog za veliko veselje. Nauki, ki jih je delil Jezus niso zgolj vodila za vernike in ne živijo samo znotraj cerkvenih zidov, ampak so obče uporabni. Dodal je, da si je v obdobju zatona potrebno upati zastaviti vprašanja in jih tudi živeti. Vitovo novomašno geslo se dotakne odnosa med učiteljem in učencem. V *Novomašni Družini* je zapisano, da se je že od malega nekako dobro počutil v vlogi učenca. Njegovo radovedno in potrpežljivo naravo je zaznati v tem, da rad poslušá učitelje. Navdušuje se nad zgodovino in umetnostjo. Naslednje besede so vzete iz Lukovega evangelija: »*Učenec ni nad učiteljem. Toda vsak, ki bo izučen, bo kakor njegov učitelj.*« V pridigi so bile poudarjene kakor vodilo na poti novomašnika. Vsak, ki si prizadeva doseči svoj zgled, svojega učitelja, bo z vztrajnostjo sposoben doseči njegovo veličino.

Z dobrimi željami se čestitkam pridružujemo tudi člani uredniškega odbora!

Že 29. junija ob prejemu mašniškega posvečenja v ljubljanski stolnici se je začelo dogajanje, ki ga v Moravčah ni bilo 25 let. (Zadnji moravški novomašnik je bil Roman Poljak.) Sledili so še dogodki za spoznavanje novomašnika *Vito pod zvezdami*, sprejem novomašnika na večer pred novo mašo, nova maša, večerne litanije Matere Božje na gradu Tuštanj (kjer je Vito preživelj zgodnje nezabne otroške urice v varstvu stare mame Ančke) in dan kasneje še zahvalna sv. maša, ki jo je daroval novomašnik.

Premiera mladinskega celovečernega filma *Preblisk*

BESEDILO: MAG. BLAŽ SLAPAR, FOTOGRAFIJE: LOVRO VAKSELJ

Uredništvo *glasila Občine Moravče* je bilo konec meseca marca povabljen na premiero slovenskega mladinskega celovečernega filma *Preblisk*, ki je nastal v produkciji mlade snemalne ekipe, ki ustvarja pod imenom *Abrams production* (<http://abramsproduction.tv/>). Ekipo zagotovo poznajo ljubitelji glasbe, saj so uveljavljeni predvsem kot snemalna videoprodukcija na področju glasbenih videospotov. Vsi udeleženci v projektu, ki je nastajal več kot tri leta, so bili takrat popolni amaterji brez kakršnekoli finančne pomoči, snemalnega znanja ali profesionalne opreme, ki je potrebna za izvedbo tako ambicioznega projekta. Film *Preblisk* je "otrok" predvsem Bernarda Abrama, ki je pri njem sodeloval kot režiser, scenarist, scenograf, urejevalec postprodukcije itd. Pomembno vlogo pri projektu je imel tudi Martin Abram, ki je sicer vodja njihove videoprodukcije. Ostali člani so delovali kot asistenti in urejevalci zvoka.

Z glavnima akterjema smo naredili tudi intervju.

Bernard, Martin, kako sta prišla do ideje, da bi posnela celovečerni film?

Bernard: Nekega dne sva sedela pri babici v sobi in sva se začela o tem pogovarjati. Ko sva v glavi obračala vse potencialne zneske, sva hitro ugotovila, da je projekt verjetno nedosegljiv. Ampak bilo je prepozno, Martin je že zagrizel v jabolko. Njegova energija me je okužila in kmalu zatem sva ustanovila *Abrams production*, začela sva zbirati ekipo in stvar je stekla ...

Bernard, kako ste razvili zgodbo filma *Preblisk*?

Zgodbo sem najprej zapletel, potem pa sem jo skozi like poskušal odplesti v smiselno celoto.

Snemanje filmov zahteva veliko organizacijskih sposobnosti v usklajevanju snemalne ekipe, igralcev in postprodukcije. S tem je žal povezan tudi finančni okvir. Filmski sklad Republike Slovenije vašega projekta ni podprl. V povprečju namenijo izbranemu celovečernemu filmu približno pol milijona evrov. Najdražji slovenski film do sedaj

je stal okoli dva milijona (*Šanghaj*, 2012, režiser Marko Naberšnik). Če ni skrivnost, koliko vas je projekt stal?

Martin: Glede na to, da se je snemanje filma raztegnilo na več kot tri leta in da smo na srečo imeli tudi nekaj svoje snemalne opreme, bi ocenili, da je film *Abrams production* stal krepko čez sto tisoč evrov. Če bi si morali sposojati še kamero, bi nas to stalo dodatnih tisoč evrov na snemalni dan.

Povzetek zgodbe: Zgodba govori o srednješolcu Danielu in njegovi družini, ki preživlja hude čase zaradi nenadne smrti očeta in soproga Ludvika. S sestro Moniko (ki je po poklicu forenzik) preiskujeta vzrok njegove smrti, ki ga nekompetentna policija ni uspela najti. Zaradi težke situacije se skrhajo tudi nekoč dobri odnosi z družino Kovač, katere član je Danielov sošolec. Zelo pomembno vlogo v filmu ima zdravnik Erik, nekdanji fant in hkrati šef Danielove mame Katje. Vrhunec zgodbe je nepričakovan preobrat na koncu filma.

Izmed množice filmov, ki ste si jih ogledali, izberite film, ki je na vas naredil najmočnejši vtis. Videl sem, da ste v filmu uporabili tudi citat iz *Botra 2*.

Bernard: *Kaznilnica odrešitve* je res vrhunski film. To, da sem uporabil kaj iz *Botra*, pa nisem vedel, sem mislil, da sem slišal iz katerega drugega vira. Dejstvo je, da je bil to naš prvi takšen projekt. Posnete sekvence lahko izpadejo popolnoma drugače, kot so prej, ko so še v scenariju. Tukaj verjetno veliko štejejo izkušnje, ki jih pa nam (zaenkrat) še malo primankuje. Se pa hitro učimo.

Kaj bo sedaj z distribucijo filma. Bo dal Kolosej film v reden spored? Kakšen je odnos ostalih distributerjev do vašega izdelka?

Bernard: Pri distributerjih smo poskusili, ampak ni bilo posluha. Na film gledamo predvsem kot na referenco za naprej in ko bomo naslednjič potrkali na njihova vrata, bomo imeli kaj pokazati. No, bo pa film *Preblisk* septembra nastopil na slovenskem filmskem festivalu. Vabljeni k ogledu.

Peter Merela

glasbenik / učitelj v glasbeni šoli

Peter Merela, ker vas poznamo kot glasbenika, me zanima, ali imate kakšen spomin iz otroštva, za katerega imate občutek, da vas je na nek način karierno definiral pozneje v življenju ...

Na otroštvo me vežejo predvsem lepi spomini, med drugimi tudi spomini z nastopov na raznovrstnih prireditvah in tekmovanjih z diatonično harmoniko. Omembe vredno je državno tekmovanje za Zlato harmoniko Ljubečne, kjer sem bil dvakratni dobitnik bronaste plakete. Vsi ti nastopi so bili ključni dejavniki za nadaljno glasbeno kariero, saj so mi dali samozavest na področju javnega nastopanja in kar je najpomembnejše – veselje do predajanja glasbe ljudem.

Peter, Moravčani in Moravčanke so te do sedaj poznali kot člana glasbenih sestavov, kot so Tamburaški orkester Vrhpolje, Gorenjski kvintet, Ansambel Jureta Zajca. V zadnjem času pa je opaziti, da se okoli vas dogajajo karijerne spremembe. Povejte nam kaj več o tem ...

V vseh naštetih zasedbah sem si nabral veliko izkušenj, najbolj pa me je zaznamovalo obdobje nastopanja z omenjenima ansambloma, s katerima smo prepotovali dobršen del Evrope in dosegli mnogo uspehov. Nenehna želja po nečem novem me je gnala, da sem se sedaj odločil podati na samostojno glasbeno/podjetno pot. S septembrom tako ustanavljam zasebno glasbeno šolo, kjer bom svoje znanje in izkušnje predajal na znanja željne učence.

Poleg glasbe, ki je vaša velika strast, s čim se še radi ukvarjate ...

Živim na kmetiji, tako da združujem prosti čas z delom na kmetiji. Veste, na kmetiji ni nikdar dolgčas (smeh). Kljub vsemu se najde tudi nekaj prostega časa in takrat se rad v dobri družbi podam na izlet po naši prelepi Sloveniji.

Ker delujete predvsem v narodno-zabavni zvrsti, me zanima, kako vi vidite stanje te zvrsti v lokalnem okolju in širše v slovenskem?

Spomnim se obdobja, ko sem obiskoval še osnovno šolo. Takrat narodno-zabavna glasba še ni bila tako priljubljena med mojimi vrstniki, kot je sedaj med mladimi. Zanimanje za to zvrst je kmalu za tem začelo tako naraščati, da sedaj skoraj ne zasledim dogodka, kjer se ne bi zaslišala polka in valček v spremljavi drugih instrumentov. Občutek, da ta glasba ni več ožigosana kot glasba »za starejše« ob nedeljski juhi, je fenomenalen. Opažam tudi, da se v našem lokalnem okolju odvija kar nekaj prireditev, na katerih imajo mladi glasbeniki možnost zastopati narodno-zabavno glasbo, kar se mi zdi zelo prav in vzpodbudno za razvoj te glasbe. Menim, da moramo biti na narodno-zabavno glasbo ponosni, saj je pomemben element slovenske kulturne dediščine in nacionalne identitete.

Peter Merela se je z glasbo srečal že v rani mladosti. Takrat so ga toni harmonike, ki so prihajali izpod očetovih prstov tako zasvojili, da se jim ni mogel upreti. Njegovi prvi nastopi z diatonično harmoniko so bili na šolskih prireditvah, stopnjevali pa so se vse do državnih tekmovanj. Kot harmonikar je igral tudi v duetu z violino in kasneje še v svojem prvem ansamblu. Ljubezen do glasbe ga je nato vodila k *Tamburaškemu orkestru Vrhpolje*, kjer je vzljubil berdo in kasneje še tamburaški bas. Kmalu za tem je kot basist/baritonist postal član *Gorenjskega kvinteta* in nazadnje *Ansambla Jureta Zajca*.

Ker ste že prej omenili, da z letošnjim šolskim letom ustanovljate svojo glasbeno šolo, me zanima, v čem se bo vaša šola razlikovala od drugih in kaj lahko potencialni učenci pričakujejo od vas?

Veselim se, da se bom lahko s septembrom javnosti predstavil tudi kot učitelj glasbenih instrumentov. Razlika med mojo glasbeno šolo in ostalimi je v prvi vrsti v individualnem učenju. S tega vidika dosežemo maksimalni učinek učnih lekcij. Druga stvar pa je, da prisegam na sproščen odnos med učiteljem in učencem. S tem dajem poudarek na prilagajanju posameznim učencem, kar se tiče tempa učenja, ki ustreza njihovim ciljem in izbiri učnih skladb. Vsekakor se je potrebno zavedati, da se lahko prav vsak nauči igrati kakšen glasbeni instrument in predvsem uživati v glasbi.

Predstavitve in intervju s Petrom Merelo v rubriki *Moravški talenti se predstavijo* je pripravil mag. Blaž Slapar.

Naša domovina je praznovala rojstni dan

BESEDILO: BRANKA BIZJAN, FOTOGRAFIJA: MATEJ PUŠNIK

Častna postrojitev pred spomenikom padlim v vojni za osamosvojitve Slovenije

(z leve proti desni): Ivan Leban, predsednik *Gasilske zveze Moravče*, Ivan Vidic častni predsednik *Gasilske zveze Moravče* in občinski svetnik, Jure Božjak, podpoveljnik *Civilne zaščite*, župan občine Moravče dr. Milan Balažic, obenem član *Zveze veteranov vojne za Slovenijo*, podžupan Marko Kladnik, ob njem predstavnik združenja *SEVER* Miha Žavbi, predsednik območnega *Združenja veteranov vojne za Slovenijo Moravče (ZVVS)* in Ivan Vehovec, praporščak območnega *ZVVS Moravče*.

Vroč poletni ponedeljek, 24. junija, se je prevešal v večer. V tržkem jedru Moravč je bilo praznično vzdušje že v zraku. Na zaprti glavni cesti so bile postrojene vse enote, ki so v občini aktivirane ob naravnih in drugih nesrečah. Zastavonoše z zastavami postrojenih enot. V parku so bili pripravljene nastopajoči iz domačih društev.

Spomin na večer, ko so bile dovoljene sanje

"Nocoj so dovoljene sanje, jutri je nov dan."

Milan Kučan, Trg republike, 26. 6. 1991

Vvečerni mrak so se razlegali zvoki *Pihalne godbe Moravče*, povezovalc večera Tadej Uršič je prisotne pozdravil z zgodovinskimi besedami prvega predsednika Republike Slovenije, Milana Kučana: »Nocoj so dovoljene sanje, jutri je nov dan!«

Na prireditveni prostor so prišli vodje veteranov vojne za Slovenijo in predsednik *Gasilske zveze Moravče* in župan občine Moravče. Po raportu vodje enot je župan s predstavnikoma veteranov položil venec na pomnik vojne za Slovenijo v parku.

Recitacije o domovini so se razlegale po Moravški dolini, recitala sta jih člana *KUD Vrhpolje* in *KŠD PEČE*.

Sledil je slavnostni nagovor župana dr. Milana Balažica: »Nocoj slavimo, slavimo našo lepo in večno domovino Slovenijo, o njej je slovenski narod sanjal tisoč let. Za uresničitev teh sanj so bili pripravljene dati življenje pred osemindvajsetimi leti pripadniki teritorialne obrambe in milice v sodelovanju z vsemi državljani in tako smo po vojni za Slovenijo dobili svojo državo, ki jo z vsemi častmi slavimo.«

Župan dr. Milan Balažic

Žrtvam osamosvojitvene vojne so se poklonili župan dr. Milan Balažic, predsednik območne *Zveze veteranov vojne za Slovenijo Moravče* Miha Žavbi in Marko Kladnik, podžupan in predstavnik združenja veteranov *SEVER*.

Moravški prapor čaki

Folklorna skupina DU Moravče

Mešani pevski zbor DU Moravče

Kornorni zbor Limbar

Pihalna godba Moravče

Moravske lilije

Cankarjeve besede še sežejo do srca

Za to slavje je župan izbral besede, ki jih je Ivan Cankar zapisal pred stoletjem in so nam še danes blizu: »O domovina, ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in rekel: »*Tod bodo živeli veseli ljudje!*« Skopo je meril lepoto, ko jo je trosil po zemlji od vzhoda do zahoda; šel je mimo silnih pokrajin, pa se ni ozrl nanje – puste leže tam, strme proti nebu s slepimi očmi in prosijo milosti. Nazadnje mu je ostalo polno prgišče lepote: razsul jo je na vse štiri strani, od štajerskih goric do strme tržaške obale ter od Triglava do Gorjancev, in rekel: »*Veseli ljudje bodo živeli tod; pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje!*« Kakor je rekel, tako se je zgodilo. Božja setev je pognala kal in je rodila – vzrasla so nebesa pod Triglavom. Oko, ki jih ugleda, ostrmi pred tem čudom Božjim, srce vztrepeče od same sladkosti; zakaj gore in poljane oznanjajo, da je Bog ustvaril paradiž za domovino veselemu narodu, blagoslovljenemu pred vsemi drugimi. Vse, kakor je rekel, se je zgodilo; bogatejši so pač drugi jeziki; pravijo tudi, da so milozvočnejši in bolj pripravnici za vsakdanjo rabo – ali slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja. Iz zemlje same zveni kakor velikonočno potrkavanje in zvezde pojo, kadar se na svoji svetli poti ustavijo ter se ozro na čudežno deželo pod seboj. Vesela domovina, pozdravljena iz veselega srca!« »*Živela Slovenija!*«, je s svojim govorom zaključil župan.

Bogat prispevek moravških društev

Občina Moravče zanesljivo sodi med občine z izjemno velikim številom dejavnih društev. Slednja prispevajo h kakovosti občinskih praznovanj. Tako je bilo tudi 24. junija. Mešani pevski zbor DU je zapel dve pesmi: »*Ljubezen do domovine*« in vsem Moravčanom dobro poznano in ljubo pesem

Po uradnem delu praznovanja je sledilo še sproščeno druženje.

»*Moravska dolina*«. Zbor je spremljal inštrumentalni trio; Klemen Logaj na harmoniki, Tomaž Pirnat na bas kitari in na kitari mentor pevskega zbora Milan Kokalj. Med pesmima pa so prisotni lahko prisluhnili

članici KD Vrhpolje Nataliji Brodar, ki je recitirala pesem Mile Kačič »Kako redkokdaj slišiš«.

Darko Brvar, član Kulturno-športnega društva Peče, je recitiral pesem Igorja Pirkoviča »Domovina je tam«.

Ob spremljavi Pihalne godbe Moravče so nastopile mažoretke – Moravške Lilije. Glasba »Pod židano marelo« je bila ravno pravšnja za njihov nastop.

Komorni zbor Limbar je v nadaljevanju zapel dve pesmi - Prekmursko ljudsko Nocoj je ena lüšna noč, v priredbi Katarine Pustinek Rakar, in Lepe ste vé Karavanke v zborovski priredbi Vilka Ovsenika, zapeli pa so jo pod vodstvom Tomaža Pirnata.

Ob spremljavi harmonikarjev Žana Cimpermana in Konrada Vrbančiča ter kitarista Janka Štefana so se zavrteli člani Folklorne skupine DU Moravče. Pod vodstvom mentorice Tine Vindiš so pripravili splet koroških plesov, s katerimi se je obenem sklenil kulturni program proslave dneva državnosti.

»Ponosni na samostojno Slovenijo« je bil naslov razstave o razvoju slovenske vojske, ki je pritegnila številne obiskovalce.

Povezovalc Tadej Uršič je ob koncu povabil prisotne, da si ogledajo razstavo na temo obrambe domovine v Kulturnem domu ter še naprej praznujejo ob zvokih skupine Victory in narodno-zabavnem triu Odziv. Za odlično hrano in postrežbo so poskrbeli člani PGD Moravče.

Uspel tretji memorial Borisa Zupančiča

BESEDILO: IVICA ZUPANČIČ, FOTOGRAFIJA: URŠKA HRZENJAK

Vse prehitro beži čas, a spomini ostajajo in bodo za vedno ostali zapisani v srcih, nas domačih, kot tudi v srcih Borisovih prijateljev zelenih površin in nogometne žoge, za katero se je tudi Boris, v svojem, žal, mnogo prekratnem življenju, veselo podil.

Letošnjo drugo soboto v juliju je bil ponovno v organizaciji Športnega društva Situla Vače in Borisovih domačih organiziran tretji memorial Borisa Zupančiča v malem nogometu na igrišču z umetno travo na Vačah.

Zanimanje za udeležbo je preseгло vsa naša pričakovanja, saj smo bili letos primorani povečati število sodelujočih ekip z dosedanjih 15 na 18 ekip. Ostalim petim ekipam, ki so tudi želele sodelovati na letošnjem memorialu, pa smo obljubili, da bodo sodelovali prihodnje leto. Letos so se po zeleni površini za žogo podili člani ekip *California*, *Amater*, *Svizci*, *šD Mlinše*, *Picerija Jurka*, *Elpozo*, *Čolnišče – Gamsi*, *Kremenčkovi*, *Corgi Team*, *AMB Team*, *Tango 8*, *Sedem mož in pol*, *Jackpot*, *Sošolci*, *Baski*, *Pizzerija Čebelica*, *Frizeraj Domžale* in *Zavihanci*. Po minuti molka, posvečeni Borisu, so se prve ekipe med seboj pomerile že ob osmi uri. Ob igrišču je bilo kljub zgodnji uri že veliko nogometnih navdušencev. Vse tekme (skupaj jih je bilo 26) so bile odigrane pod budnim očesom sodnikov Janeza in Saša. Za komentatorsko mizo sta sedela Bojan in Toni.

Dež? Komu mar!

Vzdušje okoli igrišča in pod šotorom se je iz tekme v tekmo stopnjevalo, parkirišče je bilo polno in nogometnih navdušencev obiskovalcev vse več. Tudi otroci so ta dan prišli na svoj račun, saj so veselo poskakovali po napihljivem gradu, postavljenem tik ob igrišču. Čeprav smo si organizatorji želeli, da bi nam dež ta dan prizanesel, naše prošnje niso bile v celoti uslišane in nas je sicer z nekaj presledki, kar dobro namočilo. Pa vendar smo prepričani, da so bile dežne kaplje izpod neba Borisove solze sreče, da mu je tudi letos ponovno uspelo ne enem mestu v športnem vzdušju zbrati veliko število prijateljev. Kljub večji plohi se igralci niso dali motiti in so se še bolj zagnano podili po igrišču. Najbrž se je že zaradi njihove vztrajnosti nebo zjasnilo. Posijalo je toplo sonce in ogrelo tako igralce kot gledalce.

Kot na obeh prejšnjih memorialih, tudi letos nihče ni zapustil prizorišča memoriala lačen ali žejen. Za hrano in pijačo je poskrbelo šD *Situla Vače*, za sladke dobrote pa smo poskrbeli Borisovi domači.

Letošnji najboljši so ...

Napetost se je iz tekme v tekmo stopnjevala in vse bolj so se polnile klopi ob igrišču, saj se je memorial začel prevešati v zaključni del, ko so se med seboj pomerili le še najboljši. Tekme za četrtfinale, polfinale in finale so minile v veselem vzdušju in ob glasnem navijanju, seveda vsak za svojega favorita.

Najboljši na letošnjem –

3. memorialu Borisa Zupančiča *so bili:*

PRVO MESTO

Ekipa Jackpot

DRUGO MESTO

Ekipa Čolnišče-Gamsi

TRETJE MESTO

Ekipa Kremenčkovi

ČETRTO MESTO

Ekipa Frizeraj Domžale

NAJ IGRALEC MEMORIALA

Staš Kazič (ekipa Jackpot)

NAJ STRELEC MEMORIALA

Žiga Anželj (ekipa Kremenčkovi)

NAJ VRATAR MEMORIALA

Jure Holešek (ekipa Čolnišče-Gamsi)

FAIRPLAY EKIPA

Ekipa Frizeraj Domžale

Brez iskrene srčnosti ne bi zmogli

Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili Primožu Peterki, ki je s svojo prisotnostjo dodatno obogatil športno dogajanje na Vačah. Iskrena hvala gre tudi podžupanu Občine Moravče Marku Kladniku, ki se je prijazno odzval našemu vabilu in kljub dokaj pozni uri potrpežljivo počakal in podelil priznanja najboljšim na letošnjem memorialu.

Iskrena, res iskrena hvala vsem za vaš čas, tako igralcem posameznih ekip kot tudi vsem obiskovalcem letošnjega 3. *Borisovega memoriala*. Prav tako smo iskreno hvaležni za vsa sponzorska in donatorska sredstva vseh tistih, ki so nam pomagali, da nam je tudi letos ponovno uspelo izpeljati kar veliko prireditev. Kljub zgoraj omenjeni pomoči se zavedamo, da sami, brez pomoči članov šD *Situla Vače* in GD *Vače*, predvsem Dominika Pečarja, Alena Mesariča in Robija Garantinja, nikakor ne bi bili kos tako veliki prireditvi. Zato iskrena hvala tudi vsem ostalim za vso pripravljenost in pomoč, da smo skupaj ponovno uspešno izpeljali še eno, tokrat športno, prireditev na Vačah. Glede na to da je sodelovanje na prihodnjem memorialu že napovedalo kar nekaj ekip, razmišljamo o možnosti, da bi memorial trajal dva dni. A pustimo času čas.

Ob zavedanju, da spomin na našega Borisa ohranja toliko prijateljev, sorodnikov in zancev sta ves vložen trud in delo v organizacijo prireditve hitro pozabljena in v mislih smo že pri pripravi 4. *Borisovega memoriala* na Vačah julija 2020.

Malo znani ugodni učinki sonca na zdravje

BESEDILO: MAG. TATJANA ČOP

Ana Dolinšek, **Enost**, pastel na papirju, 29,7 x 42 cm

Pomlad je bila z njim skopa, nato smo ga imeli nekaj časa obilo, potem se je spet skrilo za deževne oblake, ko se je vrnilo, pa nas je njegova moč presenetila. Sonce – vir življenja in skrbi.

Čeprav nas v medijih ves čas svarijo pred njegovimi negativnimi učinki, pa so izsledki novejših študij, ki so jih opravile različne raziskovalne inštitucije po vsem svetu, enotni: sončni žarki imajo številne ugodne vplive, ki so bili desetletja dolgo spregledani. S sončenjem ni dobro pretiravati, enako pa velja za izogibanje sončnim žarkom za vsako ceno.

Daljšje življenje zaradi sončnih žarkov?

Poleti pogosto slišimo opozorila, da se je potrebno izogibati soncu v najbolj »vročih« urah poletnih dni. Zato je napačen splošni vtis, da je sonce naš sovražnik. Ravno nasprotno! Znanstveniki zatrjujejo, da ima sonce pozitivne vplive na zdravje, ki jih premalo poznamo.

"Seveda še vedno drži, da se poleti med 11. in 16. uro (po soncu med 12. in 17. uro) raje zadržujemo v senci!"

Na švedskem inštitutu *Karolinska* so opravili študijo o negativnih posledicah pomanjkanja sonca. Izsledki študije kažejo, da je pomanjkanje sonca enako škodljivo za zdravje kot odvisnost od tobaka. Gre za študijo, ki traja že dvajset let in v katero je bilo vključenih trideset tisoč švedskih žensk. Znanstveniki so ugotovili, da je pri ženskah, ki so pogosto na soncu, tveganje za smrtnost manjše kot pri ženskah, ki se soncu izogibajo. Pri tem ima pomembno vlogo pomanjkanje vitamina D, ki je ključen pri preprečevanju srčno-žilnih bolezni.

Sonce ima očitno ugoden vpliv na zdravje, obenem pa ima vlogo pri našem videzu. Več študij, ki so jih opravili na univerzah v Southamptonu in Edinburgu, je pokazalo, da ultravijolični žarki vplivajo zavirajoče na debelost in blažijo simptome diabetesa tipa 2.

Z leti potrebujemo več sonca

Starejši ljudje potrebujejo še več sonca kot mlajši. Profesor Richard Weller iz Edinburga je objavil študijo, v kateri ugotavlja, da starejši ljudje pogosto trpijo pomanjkanje vitamina D. »Izpostavljenost sončni svetlobi lahko vpliva na znižanje arterijskega krvnega tlaka in s tem zmanjšanje nagnjenosti k srčnemu infarktu ali možganski kapi,« trdi dr. Weller.

Zato zaščitimo kožo, oči in glavo ter uživajmo v poletnem soncu!

Sodelovanje z lokalnimi društvi

BESEDILO: NIKA ČATER

Učenci četrtega razreda podružnične šole so v letošnjem šolskem letu ugotovili, da kljub sodelovanju na raznih prireditvah, ki jih organizirajo lokalna društva, le-teh ne poznajo dobro. Zato so se odločili, da izvedejo projekt. Na šolo so povabili tri društva, da se jim bolje predstavijo. Sami so napisali vabila in jih članom društev tudi odnesli.

Na vabila so se odzvali *Društvo upokojencev Moravče*, *Društvo podeželskih žena Moravče* in *PGD Vrhpolje*. Z Društvom upokojencev so učenci zapeli ljudske pesmi, zaplesali s folklorno skupino, spoznavali zelišča, telovadili s telovadno skupino in spoznali še ostale sekcije društva. Z *Društvom podeželskih žena* so učenci in učenke pekli štručke različnih oblik (kitke, ptičke, gumbke ...), *PGD Vrhpolje* pa jih je podučil o delu gasilcev, varnosti, na koncu pa so lahko uporabili gasilsko cev in »gasili« sosednji travnik. Učenci so preživeli zanimive, zabavne in hkrati poučne ure. Največ se naučimo takrat, ko se ne zavedamo, da se učimo.

Ob koncu projekta so učenci izrazili željo, da bi spoznali in sodelovali s še katerim od lokalnih društev.

Poletni tabor Bratovščine Izidorjevega preskrivnostnega izginotja

BESEDILO: KLARA URANKAR, VZTRAJNA PUMA

Moravški klanovci smo se letos odločili, da bomo naš poletni tabor preživeli nekoliko drugače od prejšnjih poletnih taborov. V torek, 25. junija, smo se s kolesi odpravili na šestdnevni potovalni tabor.

Odpravili smo se iz Moravč na Primorsko, natančneje do Kopra. Prvi dan smo v zgodnjih jutranjih urah odkolesarili iz Moravč. Na poti smo se ustavili v centru Ljubljane in kasneje ob izviru Ljubljanice Močilnik na Vrhniki, kjer so se najpogumnejši ohladili v tamkajšnji vodi. Naš dnevni cilj pa je bil Logatec, kjer smo prespali v tamkajšnjem župnišču.

Naslednji dan smo se odpravili proti Razdrtemu. Daljši počitek smo imeli v Rakovem Škocjanu, kjer smo si skuhalo kosilo in se ohladili v vodi. Noč smo prespali na turistični kmetiji pod Nanosom. Tretji dan smo dopoldne prišli do Kopra. Zadnje tri noči

Povsod, tudi v središču Ljubljane, nas je pozdravilo sonce in modro nebo.

smo prespali v študentskem domu Jadro, kjer so nas študenti res lepo sprejeli. Poletnega potovalnega tabora ni brez služenja. Služili smo v Strunjanu, kjer smo pomivali tla obnovljenega doma duhovnosti, ki bo kmalu odprl svoja vrata za turiste. Na sobotni večer smo se udeležili svete maše v italijanskem jeziku. V nedeljo smo se okoli pete ure zjutraj usedli na vlak do Ljubljane, potem pa nas je čakalo le še zaključnih trideset kilometrov do doma.

Vse dni tabora nas je spremljalo lepo vreme. Preživeli smo nepozaben tabor v družbi skavtskih prijateljev.

Slovesne skavtske obljube novih moravških skavtov

BESEDILO: MAJA URANKAR, PRISRČNA VEVR'CA

Zadnjo soboto v maju smo skavti s stegovim dogodkom zaključili redna srečanja letošnjega skavtskega leta.

Zbrali smo se ob 12. uri pri križu v Soteski, od koder smo šli peš na Sv. Mohorja, kjer so klanovci za nas pripravili veliko igro. Skupine so preko iger pridobivale kovance, ki so jih nato unovčile na tržnici, kjer so lahko kupovali sestavine za kosilo. Po veliki igri je sledila sveta maša, med katero so

potekale obljube, ki so za vsakega skavta eden izmed najbolj pomembnih dogodkov na skavtski poti. Z obljubo se novinec zaveže, da si bo prizadeval služiti Bogu in

domovini, pomagati svojemu bližnjemu in živeli skladno s skavtskimi zakoni.

Po izreku obljube novinec prejme tudi moravško skavtsko rutko, s katero dokončno postane član stega.

Skavti

Med sveto mašo so skavti novinci in novinke dali obljube, s katerimi se zavežejo, da bodo služili Bogu in domovini, pomagali bližnjemu in sledili skavtskim zakonom.

Letos je obljubo dalo:

- 7 volčičev in volkuljic (tretji do peti razred osnovne šole),
- 12 izvidnikov in vodnic (šesti razred osnovne do prvi letnik srednje šole) in
- 3 popotniki in popotnice (od drugega letnika srednje šole dalje).

Kljub zaključku rednih tedenskih srečanj pa z našim delom še ne bomo zaključili, saj nas čez poletje čakajo poletni tabori, ki se jih že zelo veselimo.

Bodite pripravljeni!

Zeliščarji DU na ekskurziji

BESEDILO: JOŽI SMOLE PETERKA, FOTOGRAFIJA: FRANC HAMERŠAK

Udeleženci ekskurzije so obiskali zeliščarsko kmetijo, kjer je potekalo strokovno predavanje.

V petek, 14. junija 2019, smo se prebudili v prelepo sončno jutro. Lepo sončno vreme nas je spremljalo ves dan, saj smo imeli tega dne člani zeliščarske sekcije *DU Moravče* ekskurzijo na zeliščarsko domačijo Bajec Pivec. Pot nas je vodila iz Moravč proti Litiji, kjer smo imeli krajši postanek za kavico. Naslednji postanek smo naredili za zunanji ogled Valvasorjevega gradu na Bogenšperku. Po ogledu smo pot nadaljevali do zeliščarske domačije Bajec Pivec. Sprejem na zeliščarski domačiji se je začel z dobrodošlico zeliščarskih napitkov, potem pa je sledilo triurno predavanje o zeliščih, njihovi uporabi in izdelkih. Predavanje, ki ga je vodila priznana zeliščarka Jožica Bajec Pivec, smo zaključili z zeliščnimi namazi in jabolčnim zavitkom.

Polni prelepih vtisov, novih znanj in spoznanj smo pot nadaljevali do *Turistične kmetije Pr Okornu*, ki se nahaja v vasi Pristava nad Stično, kjer smo imeli kosilo. Po kosilu smo se sprehodili do razgledne točke, od koder se razprostira prelep razgled na Gorjance in jugovzhodni del Slovenije. Ker tu kosijo nekoliko kasneje, smo lahko občudovali številna zdravilna zelišča, ki so se bohotila v vsej svoji lepoti.

Čas nas je že malo priganjal, zato smo se odpeljali naprej do Višnje Gore, kjer nam je turistični vodnik na kratko predstavil zgodovino nastanka Višnje Gore. Ogladali smo si tudi njihov čebelnjak, ki je obdan s čudovitim nasadom medovitih rastlin.

Vožnja proti domu je potekala v prijetnem klepetu in ugotovitvi, kaj vse nam nudi narava, saj si z njenimi rastlinami v veliki meri lajšamo tegobe in krepimo naše zdravje, le spoznati moramo te naravne darove in jih spoštovati.

Zelišča v stekleničkah, po katerih je znana Domačija Pivec.

Na Goro Oljko za zdravo telo in za dušo

BESEDILO: VOJKA REBOLJ

V sklopu Društva upokojencev Moravče deluje tudi pohodniška sekcija. Vsak prvi četrtek v mesecu se člani sekcije odpravijo na eno od moravških tur, do Dolin, do Velike vasi, do Gradiškega jezera, do Svete Trojice, do Zasavske gore, Štange in podobno. Vsi ti cilji se sicer nahajajo izven naše občine, a so vse dolge ture po načrtu za tekoče leto. Zadnja tri leta se odpravijo na pohod tudi tretji petek v mesecu. Da ne bi hodili samo že po uhojenih poteh, se nekajkrat na leto odpravijo z avtobusom na eno od slovenskih planin. Tokrat so osvojili Goro Oljko.

Avtobus jih je pripeljal do Dobriča, od koder jih je nekaj izbralo strmo pot, drugi pa daljšo in bolj položno do vrha. V planinskem domu jih je čakalo kosilo, še prej pa druženje v senci ali na soncu, kakor je kdo želel.

Na ogled jih je vabila tudi znamenita cerkev s podzemnim svetiščem. A da bi se po tem naporu na koncu še vračali peš do Dobriča? Niti slučajno, ker se jim je mudilo še na Fontano piva v Žalec, če so bili že tako blizu. Kaj so po izletu povedali doma? Nekaj so naredili za zdravo telo, nekaj za dušo in nekaj za dober zaključek.

Uspešen nogometni turnir v Češnjicah

BESEDILO: ANAMARIJA VESEL

Tudi letos je Društvo krajanov Češnjic poskrbelo, da je z nogometnim turnirjem popestrilo drugo junijsko soboto.

Za uspešno izveden turnir se zahvaljujemo predvsem organizatorjem, prijavljenim ekipam, obiskovalcem in navijačem, sponzorjem in donatorjem ter županu dr. Milanu Balažicu, ki je podelil nagrade za prva tri mesta. Zahvaljujemo se tudi vsem, ki so tako ali drugače pripomogli k uspešno izpeljanemu turnirju. Čestitamo ekipi *Picerije Jurka*, ki je osvojila prvo mesto, ekipi *Galaktiki* za uspešno priigrano drugo mesto in ekipi *As Pecado* za tretje mesto. Čestitamo tudi vsem ostalim in se vidimo naslednje leto.

Kapetanom treh zmagovalnih ekip (ekipa *Picerija Pri Jurku*, ekipa *Galaktiki* in ekipa *As Pecado* sta priznanja podelila župan občine Moravče dr. Milan Balažic in Ciril Vesel, predsednik društva krajanov Češnjic.

Aplikacija Pametni glas

BESEDILO: KLAVDIJA TOMAŽIČ

Človek, ne jezi se. Uporabi »Pametni glas«. Imate zamisel za bolj kakovostno življenje v svoji občini, pa ne veste, na koga bi se obrnili? Pozabite na njo, dokler se ne srečate s sosedom ali prijateljem? Sedaj lahko svojo zamisel sporočite takoj in kar z domačega kavča. Aplikacija *Pametni glas* omogoča komunikacijo med občani in odločevalci. Z njeno pomočjo lahko sporočite svoje predloge, pobude in komentarje za izboljšanje stanja v občini.

Vaše predloge bomo pregledali in jih posredovali aktualnim občinskim odločevalcem.

Spletno aplikacijo najdete na spletni strani **pametniglas.nvo.si** ali preko QR kode, in sicer

preko Android QR kode: ali preko iOS QR kode:

Ekipa Stičišča NVO osrednje Slovenije je kot brezplačno podporno okolje na voljo nevladnim organizacijam (društvom, zasebnim zavodom, ustanovam) iz osrednje Slovenije.

Pri nas lahko dobite informacije s področja ustanovitve NVO (nevladna organizacija), projektnega svetovanja, vodenja računovodstva, promocije in komuniciranja ter če postanete naš NVO s potencialom, celo informacije oz. znanje, vezano na vaše izražene potrebe. Izkoristite brezplačno podporo Stičišča in razširite svoj krog.

Kontakt

info@consulta.si

telefon: **059 927 619**

**Stičišče NVO
osrednje Slovenije**

Dalmatinska "Nostalgija" z moravškimi rokodelci

BESEDILO: BRANKA BIZJAN, FOTOGRAFIJA: MARIO ŽNIDAR ŽNIDARŠIČ

Rokodelci Moravske doline so se že desetič odpravili v Dalmacijo, kjer so sodelovali na prireditvi »Nostalgija – 10. dnevi tradicije Kaštela 2019«, tokrat od 28. do 30. junija v Kaštel Novem. Prireditev že vsa leta organizira *Turistična zveza mesta Kaštel*.

Dogodke organizirajo zato, da ohranjajo bogastvo kulturne dediščine, v goste pa vselej povabijo predstavnike bivših jugoslovanskih republik. Slovenijo so zastopali *Društvo rokodelcev – Rokodelski center Moravče*, *Društvo žena in deklet na podeželju Ostrnice* iz Loške doline, *Turistično društvo Cerknica* in *Folklorno društvo Vipava*.

"V času beneške republike so na obali blizu Splita prebivalci sezidali utrdbe, ki so bile namenjene tako hrambi pridelkov, kot lastni varnosti. Zgrajeno je bilo šestnajst utrd (kaštelov), okoli slednjih je zraslo sedem naselij (Kaštel Štaflić, Kaštel Novi, Kaštel Stari, Kaštel Lukšić, Kaštel Kambelovac, Kaštel Gomilica in Kaštel Sućurac), ki so danes povezani v mesto Kaštel. Tam že deset let potekajo dnevi tradicionalnih znanj."

Mimohod sodelujočih na 10. dnevih tradicije mesta Kaštel pri Splitu. Mesto danes povezuje sedem starodavnih naselij z utrdami – sedem kaštelov.

Rokodelci smo se predstavili v mimohodu sodelujočih na prireditvi. Na stojnicah smo razstavili svoje rokodelske izdelke, obiskovalcem prireditve pa ponudili domače pecivo in potratno potico. V zahvalo za povabilo smo direktorici *Turistične zveze mesta Kaštel* Nadi Maršič izročili košarico slovenskih šopkov iz krep papirja in ročno izdelano voščilnico z zahvalo za sodelovanje. Od nje pa smo prejeli priložnostno darilo kot zahvalo za sodelovanje.

Rokodelci na Gorenjsko po nova (spo)znanja

BESEDILO: MAG. TATJANA ČOP, FOTOGRAFIJA: BRIGITA PAVLIN & MAG. TATJANA ČOP

Letošnjo rokodelsko ekskurzijo smo začeli v gorah, na domačiji Kovk nad Jezerskim, sklenili pa smo jo na ravnini, v kovačiji Grašič Stara Fužina v Kamniku.

Kmalu po začetku druženja z moravškimi rokodelkami in rokodelci sem ugotovila, da imajo prav vsi zanimivo lastnost – vedoželjnost. Vedno želijo spoznati nekaj novega. Bolj, ko je nekaj zahtevno, bolj si želijo to osvojiti. Ob prikazih rokodelskih veščin pozabijo na čas, na vročino ali mraz, niso ne lačni, ne žejni.

Ravno slednje nama s podpredsednico Društva rokodelcev – Rokodelskega centra Moravče Branko Bizjan pomembno olajša pripravo programa letnih strokovnih ekskurzij. Dobra volja je na naših ekskurzijah samoumevna. Ne izgubljanje po rezijskih hribih in dolinah, ne strma pobočja, ki delujejo zastrašujoče, ne dolge vožnje ali pozna kosila – nič ne omaje dobre volje članic in članov našega društva. No, vsaj ne pretirano.

Kar je blizu, pogosto manj poznamo

Tokrat smo se odločili, da po nova znanja in spoznanja ne gremo daleč. Odpravili smo se na Gorenjsko, natančneje na Jezersko in v Kamnik. Prvi ogled se je začel na visokogorski kmetiji Kovk nad Jezerskim, kjer se nahaja tudi vzrejni center za avtohtono Jezersko solčavsko pasmo ovc. Tudi druge živali, ki jih redijo, so avtohtonih pasem. To je eden od pogojev za pridobitev naziva *Ark kmetija*, ki ga nosi tudi kmetija Kovk.

Janez Smrtnik je priznan ovčerejec, ki kmetuje ob podpori ožje in širše družine. Žena Evelin, po poklicu zdravnica, se vsak dan vozi v službo v Ljubljano, a vseeno pomembno pomaga na kmetiji, predvsem pri trženju izdelkov s kmetije. Vožnja na delo v Ljubljano se sliši kot nekaj povsem običajnega, a v tem primeru le, dokler sam ne izkusiš poti, ki jo Evelin prevozi večkrat tedensko. Na kmetiji pomaga tudi širša družina: mama Veronika, sestri Metoda in

Maja ter brat Jože. Za delo pa že krepko poprimejo tudi štirje sinovi: petnajstletni Jožef Luka, trinajstletni Pavel Elija, enajstletni Janez Irenej in dve leti mlajši Svit Ožbalt.

Kmetija Kovk se nahaja na 800 metrih nadmorske domačiji, mi pa smo se s Smrtnikovimi srečali 250 metrov višje, na kmetiji Rezman, ki jo je Janez dokupil z namenom razvoja turistične dejavnosti. Prejšnji lastniki kmetije Rezman so bili sorodniki in so nekdaj že razmišljali o turistični dejavnosti, zato je tam velik prostor, kjer so nam najprej prikazali postopek preje volne, nato pa smo se poizkusili v izdelavi polsternih mil.

Druženje s Smrtnikovimi je bilo nadvse zanimivo, vprašanj pa je bilo mnogo več, kot časa, namenjenega obisku kmetije.

Tako se začne zgodba vsakega izdelka iz volne, naj bo to šal, polsteni nakit ali izolacijski material. Janez Smrtnik je za nas pripravil prikaz strižnje ovc na star način z ročnimi škarjami.

To pa je začetek vsakega RES kovanega izdelka. Žal je danes v ponudbi veliko ponaredkov ročno kovanih izdelkov. O kovaškem delu smo izvedeli veliko ob pomoči zakoncev Grašič, lastnikov kovačije Stara fužina s skoraj tristoletno tradicijo.

Jezersko skriva veliko zanimivosti

Že zgodovina imena kraja je zavita v tenčico skrivnosti in legend. Oglad doline pa je bilo izjemen tudi zaradi odličnega turističnega vodnika Aleša, ki nas je peljal na kozarec *Jezerke slatine* - mineralne vode, ki sicer izvira višje v hribih, a je občina postavila pipo ob cesti za vse žejne popotnike. Od tod nas je pot peljala do mogočne stavbe, *Jenkove kasarne*, ki kljub imenu nikoli ni bila prava kasarna. Nekdaj naj bi sicer v njej krajši čas prebivali Napoleonovi vojaki, najverjetneje pa je dobila ime po nenavadnem videzu in velikosti, ki izstopa med ostalimi kmečkimi hišami in gospodarskimi poslopji. Jenkova kasarna je stara petsto let in je bila namenjena furmanom, ki so tam prespali, se najedli in zamenjali konje v vpregah na poti med Kranjsko in Koroško. »Stavba je pred leti skoraj v celoti zgorela, skupaj s celo kmetijo. Pri obnovi je pomagala občina, mi pa smo se zavezali, da bo v njej nekakšen etnološki muzej, prikaz življenja v preteklih stoletjih,« je začela predstavitev Olga Tičar, ki obiskovalce popelje po tematskih razstavah v *Jenkovi kasarni*.

Oglad te zanimive in zaradi odmaknjenosti manj znane doline smo sklenili v gostišču ob samem jezeru, kjer je prizorišče tradicionalnega ovčarskega bala.

Za konec glina in železo

VKamniku pa smo si ogledali obdelavo dveh povsem različnih snovi – gline in železa. Prvo je težko spraviti v zeleno obliko, ker je mehka in hitro izmuzljiva, drugega pa zato, ker je neubogljivo čvrst. Prva potrebuje nežno roko, druga močne zamaha kladiva. Obe snovi pa zahtevata potrpežljivost, kar je tudi sicer obvezna lastnost vsakega rokodelca oziroma rokodelke, ne glede na rokodelsko večino. V Hiši keramike v centru Kamnika ustvarjajo članice in člani *KUD Hiša keramike*, zakaj pa ne majolka. Irena Radej nam je predstavila zgodovino izdelave in poslikave tradicionalne kamniške majolke. Ob koncu druženja pa tudi naredila prikaz izdelave najbolj pogostih motivov. Z občudovanjem smo spremljali, kako čopič v njenih rokah s hitrimi in zanesljivimi potezami ustvarja čudovite vzorce.

Na robu Kamnika pa je doma skoraj tristo let stara kovaška tradicija. *Umetno Kovaštvo Grašič Stara Fužina* je bil naš zadnji cilj strokovnega dela ekskurzije. Janko in Anja Grašič skrbita, da se skoraj tristo let stara tradicija ročnega kovaštva ohranja. Janko nas je popeljal po proizvodni hali, kjer smo opazovali nastajanje delov kovanega pohištva, Anja pa nam je predstavila njihove izdelke, ki krasijo razstavni prostor nad samo kovačijo. Njuna pristna navdušenost nad to umetnostno obrtjo, ki jo ogrožajo ceneni ponaredki iz oddaljenih držav, kakor tudi njuna prijaznost in pripravljenost odgovarjati na naša številna vprašanja, so nas navdušili.

Ko se duša nasiti z novimi spoznanji, ko je vedoželjnost potešana, pa se pojavi prava lakota. Zanjjo so tokrat odlično poskrbeli v gostilni *Pirc* v Rovi. Nikoli ne bi ugani, kaj je naša priljubljena poslastica, ko sta glava in želodec sita! Takrat najraje začnemo z ustvarjanjem zamisli na naslednjo ekskurzijo.

Izjemen nastop v kamnolomu

BESEDILO IN FOTOGRAFIJA: AJDA LALIČ

Peški oktet deluje v sklopu *Kulturnega in športnega društva Peče*. Člani okteta vsako leto pripravijo dva koncerta, od tega enega v čudovitem ambientu opuščene kamnoloma nad Pečami.

Kulturno in športno društvo Peče je že več kot deset let ponosno, da lahko med svoje prireditve vsako leto uvrsti tudi dva koncerta *Peškega okteta*. Božični je res čaroben, a nekaj posebnega je zagotovo junijski koncert, ki ga vsako leto ob kresni noči fantje organizirajo na prostem, v čudovitem ambientu zapuščene kamnoloma nad Pečami.

Kljub temu, da strehe nad glavo tam (še) ni, so imeli do sedaj skoraj vedno srečo z vremenom. Tudi letos, v petek 21. junija je bila lepa in topla poletna noč, ki je že sama po sebi obljubljala nekaj prav posebnega. Člani *Peškega okteta* so tudi tokrat pripravili program, ki je počastil prihajajoč Dan državnosti. Program je bil sestavljen iz domovinskih in ljudskih pesmi, začinili pa so ga še z nekaj popevkami v novih aranžmajih.

Navdušili so tudi glasbeni gostje

Kot vsako leto, so medse povabili glasbene goste; tokrat je bil to violinski trio, ki so ga sestavljale mlada violonistka Brina Švarc, ter njeni učiteljici Kristina Fale in Monika Žuran. Zaigrale in tudi zapele so nekaj znanih popevk, pri čemer jim je pomagala Katja Kos na klaviaturi. Katja tudi sicer skozi celo leto sodeluje s *Peškim oktetom*, saj jih spremlja na vseh vajah in jim pomaga doseči cilje, ki jih postavlja umetniški vodja, Peter Pirnat. To pa ni vsa pomoč, ki je je *Peški oktet* deležen, zato so se tudi na tem koncertu zahvalili vsem, ki jim pomagajo na poti do uspeha. Letos je k uspešnemu koncertu pripomogel tudi nov "pomožni" član, Darko Brvar, ki je vskočil pri basovski sekciji, pa tudi Gašper Barlič, ki je s svojo kitaro spremljal nekaj pesmi in jim dodal še poseben čar. Program je tudi tokrat povezovala nepogrešljiva Bernarda Mal, ki z oktetom sodeluje že od samega začetka.

Mislili bi si, da bo oktet po uspešnem in znova zelo dobro obiskanem koncertu odšel na zaslužene počitnice, a temu ni tako, saj nekateri člani okteta tudi letos nastopajo v domači gledališki skupini na Studencu. Vsekakor upamo, da si oktet vsaj malce odpočije, saj se že veselimo njihovih podvigov v novi sezoni.

Razstava ob 10. obletnici Slikarske šole Blaža Slaparja

BESEDILO: LUCIJA VRANKAR, FOTOGRAFIJA: MAG. BLAŽ SLAPAR

V petek, 14. junija 2019, je v Športni dvorani v Kamniku potekala razstava ustvarjalcev *Slikarske šole Blaža Slaparja*. Velik del ustvarjalcev prihaja iz moravške občine, kar ni presenetljivo saj je ustanovitelj šole Blaž Slapar prav v Moravčah pred desetimi leti na *Osnovni šoli Jurija Vege* začel orati ledino.

Začel je z osmimi učenci v šolskem letu 2009/2010. Pozneje je svojo dejavnost razširil na druge lokacije po okoliških občinah (Lukovica, Domžale, Trzin, Kamnik), kar se je izkazalo za dobro potezo, saj se je število tečajnikov močno povečalo.

Šola je znana predvsem po tem, da vsak ustvarja z željeno tehniko in motivom. Tako smo na razstavi lahko občudovali raznolike ilustracije, risbe in slike živali, portretov in figur, pokrajine, otroških motivov, superjunakov in abstrakcije.

Celostna grafična podoba letošnjega plakata, vabila in knjige je bil grafit. Kot vemo, gre pri umetnosti grafita za risbe, napise ali slike na javni površini, ki so največkrat nelegalno upodobljene. Za grafite so značilne živahne barve, ki se med seboj pogosto prelivajo. Grafit je tipičen za subkulturo velikih mest in pogosto vsebuje politična sporočila, oziroma uporniški odnos do socialnih tem. Vsi tečajniki so dobili

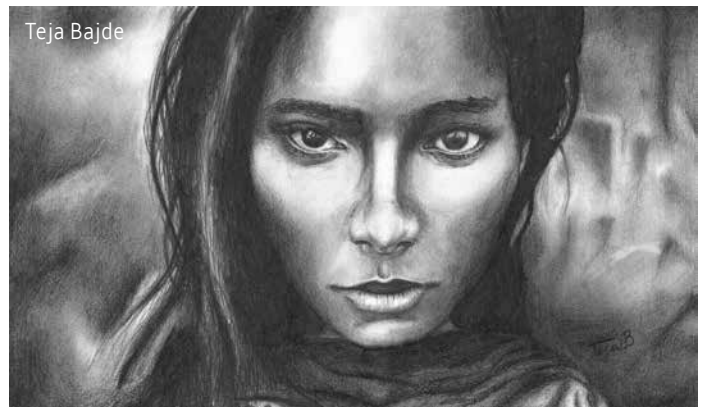
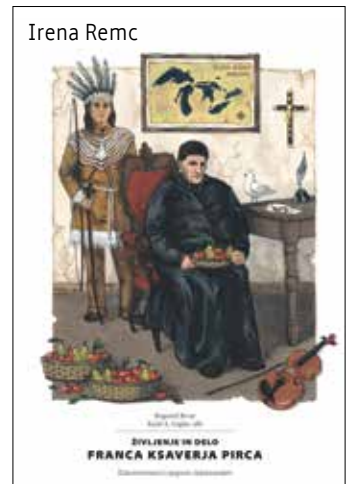
Ilustracija grafita Andreje Mal in Zale Moder za potrebe predstavitvenega kataloga

dodatno nalogo in sicer pozirati za predstavitevno fotografijo tako, da so jo z grafitom obogatili in s tem povečali vizualni in idejni učinek.

Na začetku leta so spoznali animatorko Ireno Režek, ki jim je ponudila pomoč pri ustvarjanju animacije. Delo se je izkazalo za zelo zahtevno, saj je delo dokončala le ena ustvarjalka. Za svojo animacijo, ki traja nekaj sekund je morala narisati blizu 200 risb.

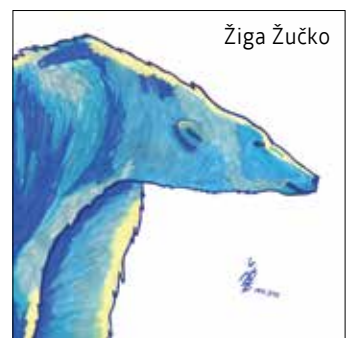
Dolgoletni obiskovalci slikarske šole so vedno pripravljani poizkusiti nekaj novega, zato so čopič za slikanje z akrilom zamenjali za slikarsko lopatko, združili različne tehnike in nastale so zanimive slike. Izstopale so predvsem slike večjega formata.

Izredno ambiciozen projekt si je letos izbrala veteran-ka slikarske šole Polonca Pavliha. V karikaturu je naslikala vse svoje sodelavce, ki sedijo za mizo v stilu freske *Zadnje večerje* Leonarda da Vincija. Poleg vseh ilustracij, ki jih je morala naslikati, je sledila še zamudna računalniška obdelava in fotomontaža.

Ustvarjalka, ki jo je potrebno izpostaviti je tudi Irena Remc, ki je sodelovala pri dveh projektih z zunanjimi naročniki. Prvi projekt je bila ilustracija naslovnice knjige Bogomila Brvarja *Življenje in delo Franca Ksaverja Pirca*. Drugi projekt pa je bil natečaj za ilustrirani znak kmetije *Pr' Orehek*.

Mentor Blaž se že veseli novega ustvarjalnega šolskega leta, ki se bo pričelo v oktobru, mi pa se že veselimo naslednje razstave.

Dan najlepših sanj se je zgodil v soboto, 25. maja 2019, ko sva si **Nina Mihelčič** in **Anton Požar** rekla da. Zahvalila bi se domačim, prijateljem, Petri in Petru Pirnat za lep civilni obred na Gradu Tuštanj, gospodu župniku Ivanu Povšnarju, Mariji Klopčič s pevci, PGD Vrhpolje, sovaščanom in vsem svatom.

Nina & Anton Požar

Na sončno soboto, 8. junija 2019, sva **Tjaša Korbar** in **Primož Logaj** sklenila, da si obljubiva večno zvestobo.

Obred je potekal v cerkvi svetega Valentina na čudoviti Limbarski Gori, ki ima za naju prav poseben pomen, saj je na njej odraščal Primož.

Ob tej priložnosti bi se želela zahvaliti gospodu župniku Kancijanu Čižmanu za čudovito mašo, pa tudi vsem ostalim, ki ste bili del najinega dne - pevcem, sovaščanom, prijateljem ... Najin dan je bil zaradi vseh vas še bolj čaroben!

Tjaša & Primož Logaj

Rada bi se vsem iz srca zahvalila, da ste s svojo prisotnostjo najin dan naredili popolnega. Hvala družini, sorodnikom, prijateljem ter gospodu župniku, da ste nama ob vstopu v zakon stali ob strani. Rada vas imava!

Nina & Boris Koderman

Vsem mladoporočencem iskreno čestitamo in jim želimo srečen zakon. Ženinom pa svetujemo: "Vesela žena, vesel zakon!"

Župan dr. Milan Balažič in člani uredniškega odbora Novic iz Moravske doline

MAJSKE IN JUNIJSKE AKTIVNOSTI PGD MORAVČE

BESEDILO IN FOTOGRAFIJE: LIDIJA MEDIC

Tekmovanje gasilske zveze

Tekmovanje *Gasilske zveze Moravče* je potekalo 18. maja. Na tekmovanju so se vse ekipe odrezale odlično! Dosegli smo naslednje uvrstitve: tako pionirji kot mladinci so se uvrstili na tretje mesto, tudi člani A so zasedli tretje mesto, člani B drugo mesto, starejše gasilke prvo mesto in starejši gasilci četrto mesto. Vsem sodelujočim ekipam in iskreno čestitamo in želimo uspešno delovanje še naprej.

Veteranke

Veteranke PGD Moravče so upravičeno ponosne na osvojeno prvo mesto. Od leve proti desni: Irena Lebar, Ana Perce, Joži Šlibar in Štefka Pestotnik.

Člani A

Člani A PGD Moravče so na tekmovanju *Gasilske zveze Moravče* osvojili tretje mesto. Na fotografiji so: Blaž Jaksetič, Ambrož Šimenc, Anže Klopčič, Mihael Šlibar, Jan Bezovšek, Matej Gabrovec, Andraž Šimenc in Aleš Kokalj.

Pionirji in mladinci

Pionirji in mladinci PGD Moravče so se dobro odrezali. Obe ekipi sta osvojili tretje mesto.

Članice B

Članice B so bile izvrstne, za kar so bile nagrajene s prvim mestom.

Tekmovanje v gasilski orientaciji

Vsoboto, 25. maja, je v Veliki Štangi potekala regijska gasilska orientacija regije Ljubljana III. Na tekmovanju so tekmovali tri ekipe iz PGD Moravče, ki so se odlično izkazale. Člani ekipe pionirji so dosegli deveto mesto, pionirke štirinajsto mesto in mladinci sedemnajsto mesto. Vsem ekipam iskreno čestitamo!

Orientacija pionirji

Pionirji Jaka, Domen in Anže so si priborili deveto mesto. Vodil jih je mentor David Peterka.

Orientacija pionirke

Pionirke Anja, Valentina, Laura in Mia so z mentorjem Benjaminom Štefanom dosegle štirinajsto mesto.

Orientacija pionirke

Sedemnajsto mesto so dosegli mladinci PGD Moravče: Ana, Rok in Samo. Mentor mladincev je bil Matej Gabrovec.

Otroški gasilski boj

Dne, 9. junija je potekalo tekmovanje z nazivom Otroški gasilski boj. Kraj tekmovanja je bil v okolici Laškega, na območju, kjer deluje PGD Rečica. Na tekmovanju so iz PGD Moravče tekmovali štiri ekipe, dosegli pa so odlične rezultate: pionirke prvo mesto, prva skupina pionirjev peto mesto, druga skupina pionirjev pa šesto mesto in mladinci osemnajsto.

Otroški boj poligon

Otroški gasilski boj - gasilski poligon je zakon!

Otroški boj skupinska

Članice in člani PGD Moravče, ki so se udeležili otroškega gasilskega boja v okolici Laškega.

Otroški boj pionirke

Pionirke PGD Moravče Valentina, Anja in Laura so z otroškega gasilskega boja prinesle lepe vtise in prvo nagrado.

Učenci OŠ Jurija Vege na sprejemu pri županu

Dne, 24. junija je zgodaj dopoldan v sejni sobi Občine Moravče potekal sprejem učencev OŠ Jurija Vege z izjemnimi dosežki. V kratkem nagovoru je župan učencem namenil nekaj spodbudnih besed ter jim čestital za dosežke – tako šolske, kot na področjih športa in kulture.

Odprtje ceste v Hrastniku

Besedilo: Sašo Miklič

Župan občine Moravče dr. Milan Balažic je ob krajevnem prazniku Hrastnika pod Limbarsko goro 20. julija 2019 odprl novo cesto. Vas je tako z ureditvijo krožne poti v središču naselja dobila novo podobo. Obnovljena je bila voziščna konstrukcija, urejeno je bilo odvodnjavanje meteornih voda v središču vasi in asfaltirana javna pot v dolžini 280 m, s prečnim profilom 3,5 m kot ga dovoljuje razpoložljiva širina zemljiških parcel, ki pripadajo javni poti.

Gradnja je bila izvedena ob konstruktivnem sodelovanju krajanov, ki s svojimi zemljišči mejijo na občinsko cesto, tako da je bilo mogoče gradbena dela kakovostno izvesti in uspešno ter hitro zaključiti. Ob tej priložnosti se je župan dr. Milan Balažic tudi poklonil pred spomenikom žrtev okupatorskega nasilja nad civilnim prebivalstvom.

Na srečanju upokojencev Gorenjske

Besedilo: Vojka Rebolj

Vsako leto (prvi četrtek v juniju) se upokojenci iz društev upokojencev na Gorenjskem, povezanih v pokrajinsko zvezo društev upokojencev, srečajo v kraju organizatorja za tisto leto.

Če se spomnite, jih je lansko leto gostilo DU Moravče v Tuštanju pod šotorom. Še vedno se udeleženci radi spominjajo dobro organizirane prireditve, ki jim je ostala, kot sami obiskovalci pravijo, v najlepšem spominu. Tako tudi Občina, ki je plačala šotor, naši lepi kraji in ogled gradu Tuštanj.

Vse občine poskrbijo za šotor in dajo temu srečanju velik poudarek. Letos je bila to kamniška občina in njihov župan ter Društvo upokojencev Kamnik s predsednikom Vinkom Polakom. Moravško društvo je tudi tokrat bilo na lepem srečanju.

Ponovno prehodna pot na Limbarsko goro

Po več letih zapletov je planinska pot na Limbarsko goro znova prehodna. Pot je nekoliko spremenjena in približno 20 metrov pred ograjo zavije levo v hrib. Narisane so nove markacije, marljivi markacisti Planinskega društva Moravče pa bodo v prihodnje pot še izpopolnjevali. Če pride do kakršnihkoli težav glede poti, nam prosim to sporočite, da ustrezno ukrepamo. Srečno in varen korak!

Obnovljena podoba sprehajališča ob Drtijiščici

Besedilo: Sašo Miklič

Župan občine Moravče dr. Milan Balažic je v torek, 16. julija, odprl obnovljeno sprehajališče ob Drtijiščici. Na obeh straneh potoka so postavljene nove klopi, koši za smeti in znaki za novo prometno ureditev tega območja. Kratke slovesnosti odprtja sprehajališča s prerezom traku so se udeležili Moravčanke in Moravčani, nekateri občinski svetniki in predstavniki občinske uprave.

Tako obnovljeno sprehajališče bo tudi v prihodnje privabljal vse prebivalke in prebivalce Moravške doline, da se na njem sprostijo in prispevajo k svojemu zdravemu načinu življenja.

Združenje borcev iz Moravč na Menini planini

Besedilo: Vojka Rebolj; Fotografija: Jože Gorta

Vsvojem statutu in letnem programu ima Združenje borcev za vrednote NOB Moravče med drugim obisk borčevskih prireditev po Sloveniji. Ob obiskih se jim navadno pridružijo tudi nečlani, ki cenijo odpor proti zavojevalcem in žrtve NOB.

Kot vsako leto je 6. julija potekala spominska svečanost na Menini planini ob spominu na bitko leta 1945, ko je z 22-letnim partizanskim poveljnikom Francem Severjem - Franto okoli 450 obkoljenim partizanom prav na tej planini uspel preboj skozi obroč kar 12.000 nemških vojakov. Slavnostni govornik na prireditvi predsednik vlade Marjan Šarec je v svojem nagovoru pozval k spoštovanju zgodovine naroda in današnje samostojne države. Navzoče so pozdravili tudi okoliški župani.

Množica obiskovalcev je odobravajoče pozdravila vse govornike skupaj z lepim programom v pesmih in recitacijah. Gotovo pa na takih prireditvah veliko pomeni druženje. Tudi sončna sobota je pripomogla k dobremu vzdušju. Menina in vse podobne prireditve svarijo, da je potrebno narediti vse, da se vojne grozote ne ponovijo.

Recimo bobu bob!

BESEDILO: JANEZ VIDIC, SVETNIK SLS

Tokrat je pretežni del *Novic iz Moravske doline* namenjen bolj mračni temi, ki na videz ne sodi v sončni poletni čas. Žal pa ne gre drugače. Dejstvo je, da živimo na robu smetišča, še huje – na robu mednarodnega odlagališča nevarnih odpadkov. Tega pa si nihče ni nikoli želel.

Moravčani smo bili ob nastanku *Termita* zadovoljni, saj so se tam odprla nova delovna mesta, ki tedaj niso bila sporna. Izkop kremenčevega peska res pomeni poseg v prostor, a tako kot marsikje v Sloveniji in po svetu, lahko na mestu izkopa nastane jezero, ki ponuja možnosti za še več čistih delovnih mest. Jezero sredi naše prelepe doline bi pomenilo novo turistično točko. V jezeru bi se lahko poleti ohladili, v ostalih mesecih pa se družili in se ukvarjali s športom na urejenih površinah in na jezeru samem. Lahko bi uredili manjše bajeje, ki bi bili pozimi drsališča. Vse to bi ponujalo možnosti za razvoj turističnih dejavnosti. To bi bila sanacija.

To, kar dela zdajšnje vodstvo, je kljub njihovim sprevrženim trditvam daleč od sanacije. Kar zdaj delajo v *Termitu*, je degradacija – degradacija neposredne okolice, vseh okoliških vasi in degradacija celotne Moravske doline, ki je bila nekoč sinonim za čisto, neokrnjeno naravo.

Zato svetniška skupina SLS podpira vsa prizadevanja za ustavitev odlaganja in tako imenovanega 'predelovanja' vseh odpadkov. Osnovna dejavnost *Termita*, ob načrtovani (pravi) sanaciji, za nas ni sporna.

Za OO NSi Moravče

BESEDILO: LJUDMILA NOVAK, EVROPSKA POSLANKA

Brezogljivična družba, trajnosti razvoj, boj proti podnebnim spremembam, človek v središču vseh politik in konkurenčno gospodarstvo so glavne prioritete finskega predsedovanja, kakor tudi glavne prioritete strategije razvoja *EU*. Tem prioriteta bo namenjenega tudi največ evropskega denarja v prihodnji finančni perspektivi od 2021 do 2027. To je poudarila tudi nominirana predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen, ki bo v jeseni sestavila evropsko komisijo. Kandidate za komisarje pa bomo na oktobrski seji evropskega parlamenta zaslišali evropski poslanci.

V duhu teh prioritet bi morali svojo razvojno strategijo zastaviti tudi v naši občini. Polnilnica za električne avtomobile je dobra nova pridobitev, ki gre v to smer, k razvoju pa bo pripomogla tudi nova širokopasovna internetna povezava. Zaradi segrevanja ozračja in podnebnih sprememb bomo tudi mi morali iskati rešitve, ki bodo zmanjšale izpuste toplogrednih plinov. Z boljšo internetno povezavo bodo mnogi zaposleni tudi lažje kakšen dan ali več delali od doma. Moravska dolina pa je s svojo lepoto, razglednimi točkami, dobrimi domačimi gostilnami, kulturno dediščino gradov in romarskimi potmi zelo primerna destinacija za razvoj trajnostnega butičnega turizma. Potrebno bo pripraviti razvojne projekte in povezati načrte občine z željami občanov ter za vse to poiskati tudi evropski denar.

Ob odhodu Nuške Pohlin Schwarzbartl na novo delovno mesto

Svoje delo na zavodu *Osnovna šola Jurija Vega* julija zaključuje dolgoletna ravnateljica **Nuška Pohlin Schwarzbartl**. Moravški dolini je bila zapisana 24 let, najprej kot učiteljica, potem pa kot ravnateljica. Z dobro voljo in odprtimi vrati pisarne je navezala stik s številnimi, vedno je prisegala na prijazno besedo in dogovor. Sama pravi, da je ponosna zlasti na pristne odnose, ki so se v tem času pletli z zaposlenimi, učenci, njihovimi starši in drugimi predstavniki lokalne skupnosti.

Za vložen trud se ji zahvaljujemo in ji želimo vse dobro na njeni nadaljnji poklicni poti.

Zaposleni OŠ Jurija Vege

Pisma bralcev

Rubrika *Pisma bralcev* je namenjena vsem, ki želite s predlogi, pobudami in kritičnim razmišljanjem izboljšati ali popestriti življenje v občini. Namenjena je tudi javnim vprašanjem občinski upravi, kadar gre za teme, zanimive za širši krog bralcev. Preko pisem bralcev lahko javno postavite vprašanja ali predloge glede samega časopisa. *Pisma bralcev* ne smejo biti žaljiva in zlonamerna. V kolikor gre za vprašanje, naslovljeno na javno osebo ali ustanovo, je objava omejena na dva zapisa z vsake strani na posamezno temo. *Pisem bralcev* ne lektoriramo in ne popravljamo slogovno. Opravimo samo osnovni pregled teksta in popravimo le tipkarske napake.

Drtijska dolina z okolico

Vsi prebivalci Moravške doline in njenega širšega okolja bi morali vedeti, da podjetje *Termit* obratuje z vsemi odpadki – strupenimi in nestrupenimi. Vendar se podjetje *Termit* nahaja v Drtijski dolini. Prebivalci, ki ne živijo v tej okolici, so v dvomih glede onesnaževanja s strani *Termita*.

Naj povem, da je Drtija in njena okolica onesnažena že od leta 1970 ali že prej. Veliko otrok, ki se je kopalo v tako imenovanih Havajih, je dobilo hude gnojne izpuščaje. Zdravljenje je trajalo tudi več mesecev. Po letu 1980 so se začele pojavljati bolezni dihal (astma, alergije), kot tudi rak, srčne bolezni.

Bolezni ne prizanašajo niti hišnim ljubljencem, s katerimi se lastniki sprehajajo ob Drtijsčici. Kar se tiče rib, žab in čebel, jih v Drtiji ni, ali pa jih je zelo malo. Pozna se tudi na rasti rastlin oz. na pridelku. Ves smrad, prah in hrup, ki se je dogajal v okolici Drtije in zaselkov, ni prišel do Moravč, ker so oddaljene več kot dva kilometra. Pa še to: kurjenje plastike in smeti za dvoriščem in v centralnih napravah ima tudi za

posledico zastrupljanje. Strupa ima Moravška dolina več kot dovolj!

V upanju, da se končno ustavi dovoz vseh odpadkov, nam pomagajte tako, da nam stojte ob strani!

Vsi, ki se sprenevedate glede onesnaženja, pa lepo vabljeni v Drtijsko dolino po zdravje!

Branka iz Drtije

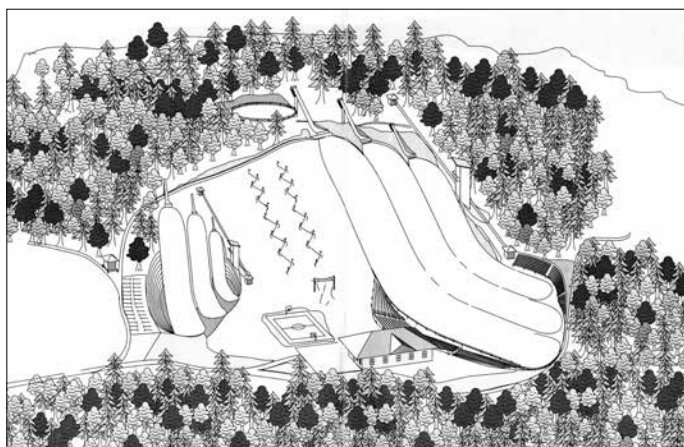
Pojasnilo na pismo bralca "Obnovili bomo skakalni center"

Kot član upravnega odbora *Smučarskega kluba Termit Moravče* odgovarjam na vprašanja iz članka na problematiko in stanje, ki je danes. *Smučarski skoki* imajo na moravškem stoletno tradicijo. Naša generacija je to tradicijo v osemdesetih letih prejšnjega stoletja močno razvila. Številni tekmovalci so bili državni prvaki v različnih kategorijah. Bili smo četrto društvo v državi po točkovanju pokala Cockta. Iz naših vrst je izšel tekmovalec svetovnega ranga, na to smo bili zelo ponosni vsi iz Moravške doline. Bili smo med prvimi, ki smo pričeli z ženskimi smučarskimi skoki, ki so danes zelo popularni. V naših vrstah je bila Tina Cerar, ki je bila zmagovalka številnih tekem pokala Cokte in državna prvakinja.

V tem obdobju smo gradili skakalnice, ki so bile pogoj za uspešno delo. Gradili smo jih v prejšnji državi na tujih zemljiščih, saj je imelo takrat družbeno dobro prednost pred lastništvom. Po osamosvojitvi je bil naš prvi cilj legalizacija objektov, vendar nam kljub naporom to ni uspelo, zato smo se odločili za nakup zemljišč v Belneku. To nam je omogočila Občina pod vodstvom županje Ljudmile Novak.

Vsa ta dobro zastavljena pota so začela razpadati predvsem po prihodu na župansko mesto gospoda Martina Rebolja. Prvo nesoglasje z Občino je prišlo v času županovanja gospoda Matjaža Kočarja, ki je na enem od sprejemov Primoža Peterke izjavil, da smo že zasadili lopato za nove objekte. Tako nam je župan namenil znatna sredstva, kot jih je sam poimenoval,

za posodobitev skakalnic na Sv. Miklavžu. V klubu smo vztrajali, da moramo najprej objekte legalizirati, da ne bi vlagali na nezakonit način. Do legalizacije ni prišlo kljub visokim naporom. Nato smo se s pomočjo župana Matjaža Kočarja dogovarjali z lastniki za odkup zemljišč. Po petih letih dogovarjanja je prišlo do dogovora za podpis notarske pogodbe. Pri notarju se je lastnik zemljišč domislil novih pogojev in zato do podpisa ni prišlo. Za skakalni center pri Sv. Miklavžu smo imeli velike načrte, kar je razvidno iz idejne skice, ki smo jo izdelali. Idejo skakalnega centra pri Sv. Miklavžu nismo zlahka opustili.

Župan Kočar je vztrajal, da sredstva porabimo nezakonito, vendar smo se odločili, da s tem denarjem kupimo prevozno sredstvo, ki je bilo za naše delovanje zelo pomembno. Glede naše odločitve je bil zelo kritičen takratni podžupan Roman Cerar. Po tem obdobju v objekte nismo več vlagali. Naletne smučine, ki so bile v zraku, so postale nevarne za radovedneže in smo jih odstranili. Vse ostalo je last lastnika zemljišč. Po tem času smo strmeli k temu, da pridobimo primerna zemljišča za našo dejavnost, kar smo našli v Belneku. To nam je uspelo s pomočjo že omenjene županje.

Po pridobitvi zemljišč je bil naš prvi korak ureditev primerne dostopa do parcel. Za obnovitev v katastru narisane ceste smo se dogovorili z izvajalcem. Obnova nam je le delno uspela, saj je izvajalec med obnovo prenehal z deli. Sporočil nam je, da so mu na Občini svetovali, ko jo je vodil Martin Rebolj, da naj prekine z deli, saj drugače ne bo dobil nikakršnih izvajalskih del več s strani Občine.

Prijavljeni smo bili tudi inšpekcijskim službam, kot smo bili neuradno seznanjeni, da s strani Občine. Po pregledu katastra na inšpekcijskih službah je bilo ugotovljeno, da prijava ni utemeljena in je bil inšpekcijski postopek zaključen. Glede te zadeve smo dobili tudi klic policije, ki smo ji obrazložili situacijo in jim posredovali inšpekcijski zapisnik. Na kriminalistično policijo je bila podana tudi anonimna prijava, ki je bila naročena verjetno od istih akterjev kot inšpekcijski službi. Raziskovali so, kako se v klubu oziroma

jaz okoriščam z društvenim denarjem. Po temeljitih pregledih je kriminalistična policija ugotovila, da ima društvo s svojim delovanjem več stroškov kot prihodkov. Ugotovitev kriminalistične policije je bila, da se v društvu ni mogel nihče okoriščati, oziroma je bilo opravljenega ogromno prostovoljnega dela.

V tem obdobju smo v klubu poslali na Občino prošnjo za spremembo namembnosti zemljišč (prostorski plan) iz gozdnih površin v športne namene, kar je predpogoj za izgradnjo športnih objektov, vendar nam ni bilo ugodeno. Pri naslednjih spremembah prostorskih občinskih aktov smo ponovno zaprosili za spremembo namembnosti, vendar tega do danes nismo dočakali. Sprašujem se, kako so bili lahko zavedeni občinski svetniki, da so sledili županu Martinu Rebolju in tega niso podprli, kljub temu da to ni povezano s finančnimi sredstvi.

Kot smo seznanjeni, se jeseni sprejema nov občinski plan in upamo, da bomo tokrat uspešni. Tako upamo, da se bodo z novimi močmi smučarski skoki ponovno razvili na Moravškem, ki da so lepi kot pravi Iztok in se mu mnogi s to oceno pridružujemo.

Pri tem so se začeli dogodki pri skakalnicah pri osnovni šoli. Ko smo se na enem od treningov začeli pripravljati na skoke, smo ugotovili, da je iztek skakalnice za 10 cm poplavljen z vodo. Po pregledu stanja sem ugotovil, da je narasla voda zaradi izgradnje parkirnega prostora pri osnovni šoli, ki ga je gradila Občina. Glede tega sem se naslednji dan najavil pri županu Martinu Rebolju in sva si nastalo situacijo ogledala na licu mesta. Ugotovila sva, da je potrebno nastalo situacijo rešiti. Situacija se ni rešila kljub sedemkratnim intervencijam. Vsa zadeva z dopisi na Občino je dokumentirana in poslikana glede poplavljenega izteka skakalnic. S strani nekaterih občanov smo dobili namig, da župan od nas nekaj pričakuje, kakor tudi za spremembo namembnosti zemljišč v Belneku, vendar se s tem nismo strinjali. Skakalnic pri šoli nismo mogli več uporabljati. Tako nismo mogli delovati z začetniki in mlajšimi kategorijami. Ker so bile skakalnice za začetnike in mlajše kategorije neuporabne, so skoki na Moravškem propadali. S tem mnogi, ki so želeli postati skakalci, niso novi državni prvaki, prvakinja ali celo reprezentanti.

Vandalizem nad objekti je narasel, na to nismo več reagirali, ker je bil objekt glede poplavljenosti neuporaben. S časoma smo ugotovili, da je objekt nevaren za otroke, ki so se gibali ob in na njem, zato smo vse nevarne dele s skakalnic odstranili. Pozneje se je župan Martin Rebolj odločil brez obvestila SK Termit Moravče, da objekt poravna z zemljo, vključno z nekaj tonami plastike, položeno na doskočišču, ki je bila še uporabna. Zasutje plastike je tudi ekološko vprašljivo.

Kaj je z ostalimi premičninami in nepremičninami, se sprašuje Iztok. Glede premičnin ima društvo na skladišču snežni top, zaletno smučino 60-metrške

skakalnice in manjše število smuči, kombinezonov, čevljev, vezi in čelad, ki so zastareli in razpadajo. Vse naštetje je skladiščeno pri meni. Pred štirimi leti je smučarska zveza v Kranju prednostno ponudila malo rabljeno zaletno smučino našemu klubu. Člani kluba smo to smučino s prostovoljnim delom demontirali, pripeljali in skladiščili v prepričanju, da bo še kako prišla prav. Demontaža je bila zahtevna in smo za to porabili prek 350 ur.

Glede nepremičnin je razvidno iz zemljiške knjige, da imamo v lasti 5,5 ha zemlje.

Vprašanje je tudi, kakšno je finančno stanje, kako se klub financira. Klub že od leta 2010 ni financirano s strani Občine. Klub deluje v okviru svojih možnosti, predvsem v rekreacijskih dejavnostih. Finančna podpora skakalcem s strani Termita, od katerega imamo tudi ime, se je prekinila že leta 2008. Že pred leti smo hoteli ime spremeniti, vendar zaradi stagnacije kluba in s tem povezanimi stroški, smo to prepustili boljšim časom.

Vsekakor moram poudariti, da je Termit z velikim vložkom smučarjem skakalcem pripomogel k uspehom in to predvsem pri izgradnji objektov. Znano je, da je Termit sponzoriral po celi bivši občini in tudi širše in to v nekaterih primerih počne še danes. Za ta sponzorstva grede zelo visoka sredstva, znak Termita je opazen na panojih prvoligaša NK Maribor in drugje.

Kot občan tega ne razumem, ker Termit s svojo proizvodnjo izkorišča naše okolje (spreminja se konfiguracija okolja, ni več nekaterih vzpetin, nastajajo nove doline, ki se zasipajo z vprašljivim materialom, prisotni so težki kamioni, ki v sušnih obdobjih povzročajo veliko prašenje, itd), a kljub temu imajo nekatera društva izven naše lokalne skupnosti prednost. Termitu smo hvaležni za vsa leta sodelovanja. Ob enem pa ugotavljam, da so takrat Termit vodili »nemoravčani«. Ko so direktorske funkcije v Termitu prevzeli Moravčani, pa tega sodelovanja ni bilo več.

Moravska dolina je pred leti imela kar nekaj športnih društev, ki so delovala. Imeli smo tudi smučišče z vlečnico pri skakalnici ob šoli. Ob slabih snežnih razmerah smo smučišče zasnežili. Veseli so ga bili predvsem šolski otroci in starejši, ki so lahko smučali pod reflektorji.

Zaradi slabega delovanja lokalne skupnosti pod vodstvom Martina Rebolja in tistih, ki so z njim soglašali, je vse to propadlo, razen nogometa. Ko so občani spraševali župana, zakaj je vse to propadlo, je bil odgovor, da "če se kdo hoče it v Moravčah šport, naj se gre fuzbal ali pa nič".

V članku je vprašanje, če so se objekti pri šoli porušili, zakaj se niso nadomestili na Belneku. S tem, da smo bili prijavljeni inšpekcijski službi, da smo bili prijavljeni kriminalistični policiji, da so bili objekti pri šoli onesposobljeni, smo ugotovili, da bi se morali pravdati, da bi to dosegli. Vendar to ni skladno s tem, da, če hočeš s prostovoljnim delom nekaj doprinesti

kraju, to dosežeš na tak način. Vprašanje se postavlja, kako naprej. Glede na to, da imamo novo občinsko vodstvo, ki kaže veliko skrb za razvoj Moravske doline, upamo, da do podobnih nesoglasij ne bo prihajalo.

Skakalni klub v Moravčah si želi ponovnega napredka, to nam omogoča tradicija smučarskih skokov na Moravškem, uspehi tekmovalcev pred desetletji in zemljišča v Belneku, ki omogočajo več kot samo skakalnice.

V društvu si močno želimo naše vrste okrepiti in pomladiti ter tvorno sodelovati z vsemi, predvsem z lokalno skupnostjo.

Janez Prašnikar

Sovraštva v Moravški dolini

Spodaj je izpis iz časopisa Domžalske novice, Letnik XXVII., št. 6, z dne, 9. maj 2019, stran 26), ki poroča tudi o dogodkih v občini Moravče, pod rubriko »Kronika na območju policijske postaje Domžale«.

2. 5. 2019 (Domžalske novice 6/2019)

Prijava KD povzročitev splošne nevarnosti

Policisti PP Domžale so bili s strani občana obveščeni, da je danes nekje na gozdni peš poti pod Limbarsko goro med sprehodom stopil na past za sprehajalce. Pri tem je zadobil telesne poškodbe in sam iskal zdravniško pomoč v UBKC Ljubljana. Policisti so s prijaviteljem odšli na kraj in ugotovili, da je neznan storilec na gozdno pot postavil dve kovinski palici dolžine 1.5 m in 1.2 m, na njej pa so privarjeni pokončni žebli višine 5 cm. Na omenjene žeblje je stopil občan in si pri tem poškodoval desno stopalo. Obe palici sta bili z Zapisnikom o ogledu zaseženi in bosta priloga KO. Policisti nadaljujejo z zbiranjem obvestil v cilju izsleditve storilca zoper katerega bodo podali KO na pristojno sodišče.

Glede na zapisano se lahko vprašamo, ali je povzročitelj nastavljanja pasti premislil, v kaj se podaja? Kdo so mu napoto? Otroci s kolesi, motoristi, kmetje s traktorji in kmetijskimi stroji, ali navsezadnje nič sluteči, morda naključni bosonogi otroci kot pohodniki v spremstvu svojih staršev in še in še ...

To pobalinsko dejanje je odraz osebe, ki ne sodi med poštene občane sicer prijazne Moravske doline. Če mu je nekdo osebno v napoto, naj to uredi tam, kjer se to ureja.

Vsekakor pa, da sam razmisli, komu je dolžan javno opravičilo: prizadetim, morda kot sosed sosedu ali občan občanu, neposredno pa tudi osebi, ki ji je z nepremišljenim dejanjem zadal telesne poškodbe. Organi pregona naj opravijo svoje delo in zaključek sporočijo javnosti.

Naj bo na vse zapisano v poduk vsem takim v opomin, da se to ne dela!!!

Iztok Vladimir Cajhen,

v imenu prizadetih občanov

Kaj ljudi poveže ali doživetje nove maše

Napovedi razvoja civilizacije v 21. stoletju so prehod od skrajnega materializma k duhovnosti. Človekovih psiholoških in duhovnih potreb po sprejetosti, varnosti in smislu življenja ne more zadovoljiti nič materialnega. Kdo doseže svojo tretjo raven življenja – duhovnost, odločajo osebne lastnosti, življenjske izkušnje in seznam vrednot, ki jim posameznik sledi. In seveda tudi volja, za katero pravijo, da, če je, najde pot, sicer pa izgovore.

Novomašnik Vito, 25-letni Moravčan, je od najnežnejših dob kazal svoje darove, to je velika ušesa za poslušanje, radoveden pogled za učenje, tišino za premislek izrečenega. Nikoli svojega imidža ni in ne ustvarjal z glasnim pompom. Rad pa poje in izvrstno pleše. Vedno pa je imel in ima zelo širok socialni krog vrstnikov in odraslih, ki mu sledijo. Od ministranta, skavta, animatorja do dozorele odločitve, da sprejme Njegov klic in se mu odzove z glasnim TUKAJ SEM!, je za vrednote današnjega sveta skoraj nedojemljivo. Znanja iz zgodovine, umetnosti, jezikov, filozofije ... bi mu odprla mnoga vrata, toda Vito je odločno vstopil v službo Luči, da bi razsvetljeval pot v človekovo izpolnitev.

Vsaj enoletne priprave in dogodki ob novi maši so pustile sled med vsemi: opazovalci in aktivnimi, ki so poskrbeli za najmanjšo podrobnost, do tistih, ki so krovno bdeli nad celoto.

Kancijan Čižman, moravški župnik, je levji delež skrbi prevzel odločno, zavzeto in z veseljem, ki ga je znal preliti na vse sodelujoče. Njegova velika opora je bil Peter Čemažar, ki je v zadnjem šolskem letu v Moravčah opravljal svojo enoletno prakso v župniji. Prevzel je dve veliki vlogi: bil je ceremonier (vodja protokola nove maše, vse je bilo popolno!) in dobrodošla komunikacijska pomoč z vsemi vpletenimi pripravljavci. Med njimi je bilo veliko mladih, ki so ob Petru našli zatočišče od »ponorelega« sveta, vzornika, ki zna veslati v razburkanem življenju in vodnika, ki razume mladi svet prepojen s tehnologijo in informacijami, človeka, ki je na njihova srečanja vabil odmevne, na kožo mladih pisane, goste.

Mislím, da se niti mladi sami niti Peter še ne zavedajo, kakšno doto so si medsebojno v tem letu podarili in podelili za celotno življenje. Kot človek, ki se že vrsto let poklicno ukvarjam z mladimi, pa že slutim sadove, ki bodo prekrasili celotno skupnost. Izjemno delo, spoštovani Kancijan in spoštovani Peter! Odrinita tako na globoko tudi v bodoče!

In še nekaj je dobro zapisati. Na tem dogodku ni bilo pomembno, ali si pometel dvorišče pred župniščem, pel solo, igral orgle, bil novomašni pridigar, obiskovalec ... vsi smo bili eno, v veselju povezani v enakosti in različnosti. Morda smo prav zato na koncu vseh dogodkov ob glasbi sproščeno zaplesali in se zabavali ob skupinskih igratih, da smo razbremenili

duha in telo. Paket s projektom nova maša je zaprt in oddan v zakladnico župnijske in lokalne zgodovine. Pripravljen je tudi za to, da ga vedno znova odpiramo, podoživimo in se iz njega učimo.

Bernarda Mal

Popravek pisma bralca Iztoka Cajhna 'Obnovili bomo skalalni center' (Novice iz Moravške doline št. 5/2019)

Pri objavi pisma z zgornjim naslovom je prišlo do napačnega zapisa. Spodaj je popravek stavka v 21. in 22. vrstici. Zaradi boljšega razumevanja popravka objavljamo tudi predhodni stavek:

Tudi objekti na Sv. Miklavžu so pričeli propadati, sicer zgrajeni na zasebnih zemljiščih. Zakaj takrat ni prišlo do odkupa le-teh (zemljišč), vedo le takrat pristojni.

Ko bo Bog videl,
da je pot predolga,
gora preveč strma
in bo dihanje postalo pretežko,
bo podal roko in rekel:
"Pridi, greva domov!"

Zahvala

Letošnjega junija se je v 89. letu starosti za vedno od nas poslovila draga Goštetova mama iz Peč

Štefka Klopčič

roj. AVBELJ

Hvala vsem,
ki ste jo spremljali v bolezní in vsem vam,
ki ste bili z našo mamo in z nami
v trenutkih slovesa.

Vsi njeni

Naj bo spokojen, sladek spanec tvoj,
prinese blaženega naj miru,
v srcih nosili bomo te s seboj,
spominjali se bomo dni, ko bil si tu.

Zahvala

Svojo življenjsko pot je v 90. letu sklenil

Anton Peterka, st.

ŽITNIKOV ATA IZ PRIKRNIC

Hvala gospodu Dragu Lavriču za opravljen pogrebni obred. Zahvaljujemo se tudi za pogrebne storitve podjetju Vrbančič.

In hvala vsem, ki ste bili z nami v času slovesa.

Vsi njegovi

Karitas

Tretji četrtek v mesecu: 17.45 - 18.45

Rdeči križ

g: 031 291 564

Prvi ponedeljek v mesecu:

17.00 - 19.00

Župnijski urad

t: 01 72 31 055

Ponedeljek in petek: 9.00 - 10.00

in 16.00 - 18.00

Občina Moravče

t: 01 72 47 140 / f: 01 72 31 035

Ponedeljek: 8.00 - 10.30

in 11.00 - 15.00

Sreda: 8.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00

Petek: 8.00 - 10.30 in 11.00 - 13.00

Pošta

t: 01 72 96 510

Od ponedeljka do petka:

8.00 - 10.30 in 14.30 - 17.00

Sobota: 9.00 - 11.00

Policijska pisarna

Ponedeljek: 16.00 - 18.00

Petek: 8.00 - 10.00

Zadnjo nedeljo v mesecu:

8.00 - 10.00

Osnovna šola Jurija Vege

t: 01 72 31 003 in 01 72 31 210

www.osmoravce.si

Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Vrtec

t: 01 72 31 227

Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Podružnična osnovna šola Vrhpolje

t: 01 72 31 233

Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Zavod za gozdove

Revir Moravče, Vegova 7

t: 01 72 47 147

g: 041 657 223

Gasilska zveza Moravče

t: 01 72 31 234

24-urna dežurna služba

na telefonu 112

Knjižnica Daneta Zajca

t: 01 72 31 359

Torek in četrtek: 14.00 - 19.00

Sreda: 7.00 - 9.00 in 11.00 - 14.00

Sobota: 9.00 - 12.00

Ambulanta splošne medicine

t: 01 72 31 008

Ponedeljek in sreda: 13.00 - 19.00

(sprejem do 18.00)

Torek, četrtek, petek: 7.00 - 13.00

Ambulanta za otroke in mladino

t: 01 72 32 943

Ponedeljek in sreda: 13.00 - 19.15

Torek: 7.00 - 10.30 (ambulanta),

10.30 - 13.00 (posvet)

Četrtek: 7.00 - 10.30 (ambulanta)

Petek: 7.00 - 8.00 (ambulanta)

8.00 - 11.00 (sis. pregledi),

11.00 - 13.30 (ambulanta)

Patronažna služba

t: 01 72 32 944

Od ponedeljka do petka: 7.00 - 8.00

Diagnostični laboratorij

Ponedeljek in sreda: 13.00 - 18.00

Torek, četrtek in petek: 7.00 - 12.00

Zobna ambulanta

t: 01 72 31 150

Ponedeljek in sreda: 6.45 - 13.15

Torek in četrtek: 12.45 - 19.15

Petek: 6.45 - 12.45

Zobna ambulanta za otroke in mladino

t: 01 72 32 750

Ponedeljek in sreda: 7.00 - 14.00

Torek in četrtek: 13.00 - 19.00

Petek: 7.00 - 13.30

Lekarna

t: 01 77 70 245

Ponedeljek: 12.00 - 19.00

Torek, četrtek, petek: 7.30 - 14.00

Sreda: 13.00 - 19.00

Prva sobota v mesecu: 8.00 - 12.00

Kmetijska svetovalna služba KGZS - Zavod LJ, Izpostava KSS Domžale

Šaranovičeva cesta 21a, Vir

t: 01 724 18 45 ali 01 724 48 55

Uradne ure: ponedeljek in sreda

od 8. do 11. ure oz. po dogovoru

Slovenski okoljski javni sklad, mreža ENSVET

Brezplačno energetska svetovanje

t: 051 677 194 (po predhodnem

dogovoru)

LAS Srce Slovenije

Svetovanje s področja razpisov

v okviru LAS

Občina Moravče

Prva sreda v mesecu: 9.00 - 12.00

Društvo upokojencev

Torek: 10.00 - 12.00

Genjene bralke, spoštovani bralci!

Od decembra 2018 so objave v rubriki »Zahvale in V spomin« brezplačne. V Novicah pa lahko objavite brezplačno tudi vesele dogodke, ki jih želite deliti s sokrajani: obletnice, napovedi porok, objave rojstev ...

Uredništvo *Novic iz Moravske doline* vabi k sodelovanju vse, ki sestavljate križanke, sudoku, uganke ... Dobrodošli so tudi vsi predlogi, kako popestriti in izboljšati naše *Novice*. Vabimo vse, ki imate stare razglednice Moravske doline, da nam jih posodite za objavo.

Odziv na razpisan fotografski natečaj je izjemen. Natečaj bomo nadaljevali do konca leta. Vsak mesec bomo izbrali eno fotografijo za objavo na naslovnici. Ob koncu leta bodo občani z glasovanjem preko FB omrežja izbrali tri najboljše, ki bodo nagrajene.

Rubrika pisma bralcev v *Novicah iz Moravske doline* je odprta za vaša vprašanja, pobude in kritike. Seveda pisma ne smejo biti žaljiva ali zlonamerna.

Pišite nam na e-naslov:

moravske.novice@moravce.si!

Tek na Limbarsko goro

nedelja, 13. oktober 2019, ob 11. uri

Start: Zalog pri Moravčah; Cilj: Limbarsko goro
dolžina proge: 5,1 km; višinska razlika: 395 m

Prijavnina:

- predprijava 8 EUR (preko prijavnega obrazca na spletni strani teknalga.dklimbarskogorasi.si)
- na dan tekmovanja 10 EUR (na startu v Zalogu pri Moravčah od 9.45 do 10.45 ure)

Razglasitev rezultatov ob 12.30 na Limbarski gori, vsak udeleženec prejme spominek in malico.

DKLimbarskaGora

PGD Vrhpolje vabi na veliko vrtno veselico ob 90. obletnici ustanovitve društva

V petek, 23.8.2019 od 21h vas bo zabavala skupina Mambo Kings

V soboto, 24.8.2019 ob 17h slavnostna parada in prevzem novega vozila GVM.

Od 19h dalje pa zabava s skupino Harmonk 'N' Roll

Vrhpoljski gasilci

Združenje borcev za vrednote NOB Moravče

vabi

na spominsko svečanost ob oseminsedemdeseti obletnici

napada na Mengeško - Moravško četo na Mohorju,

ki bo v soboto, 21. septembra, ob 11. uri na Mohorju nad Moravčami.

Pripravljamo dober program, po koncu prireditve bo družabno srečanje!

Vljudno vabljeni!

Mali oglas

Na Kmetiji Šraj imamo na prodaj jarkice – mlade KOKOŠI NESNICE, redno cepljene, tik pred začetkom nesnosti.

Trenutno so na voljo rjave in bele (leghorn). Brezplačna dostava v Moravče, po dogovoru možna dostava tudi na dom.

Kmetija Šraj, Poljčane
Naročila: 031 751 675

Glasbena šola Merela

Vabljeni k vpisu v **Glasbeno šolo Merela** za šolsko leto 2019/2020.

Program:

- diatonična harmonika
- bas kitara, kontrabas
- bariton
- mentorstvo ansamblom

Lokacija učenja:

Spodnja Javoršica 1
1251 Moravče

Učenje poteka vzporedno s šolskim letom (od septembra do junija), vpis pa je možen tudi med šolskim letom. Učenje inštrumentov poteka individualno, saj s tem dosežemo najboljše učineke.

Program učenja poteka od spoznavanja posameznega inštrumenta, osnov glasbene teorije, učenja enostavnih skladb do izmojstritve kompleksnih del. Seznam skladb se prilagaja željam tečajnika. Vsako novo skladbo, ki se jo učimo, vedno posnamem v audio obliki, za razumljivo in lažje učenje doma. Vpis v glasbeno šolo ni starostno omejen.

Cenik: (45 minutne učne ure)

- za redno vpisane učence: 68 € na mesec (ena učna ura tedensko)
- za učence, ki šolo obiskujejo občasno: 19 € na lekcijo

Glasbena šola Merela

Peter Merela s.p.

Spodnja Javoršica 1, 1251 Moravče

E-pošta: glasbenasola.merela@gmail.com

Telefon: 040 533 982

tel: 031 816 673

IZGRADNJA SONČNE ELEKTRARNE NA KLJUČ

- ZNIŽAJTE STROŠKE ELEKTRIČNE ENERGIJE
- SUBVENCIJE EKO SKLADA

PRIPRAVA DOKUMENTACIJE, IZGRADNJA, ZAGON

ELEKTRO STRMLJAN

Roman Strmljan s.p.
Gora pri Pečah 33, 1251 Moravče
roman.strmljan@gmail.com

KING TEAM

- globinsko (kemično) čiščenje
 - motorna vozila in plovila
 - sedežne garniture
 - preproge
- globinsko (kemično) čiščenje na terenu
- čiščenje objektov

Žan Škarja s.p.
Prikrnica 18
1251 Moravče

teamking.sp@gmail.com
Žan: 051 638 782
Blaž: 030 685 643

 KING TEAM

KAKO DOBRO SLIŠITE ?

AUDIOBM

SLUŠNI CENTRI
13X v Sloveniji

Rezervirajte termin za brezplačno meritev sluha in svetovanje. Pokličite

 059 044 055

VEČ INFORMACIJ
www.audiobm.si

OBIŠČITE NAS V LJUBLJANI
BTC, stavba DIAMANT

BARVE LAKI PIRC

NOVA TRGOVINA ZA DOM

Sončna ulica 1a, Domžale - Vir

NASPROTI TRGOVINE HOFER
051 647 602

ODPRTO ŽE OD 6. URE
BARVE, AVTOLAKI, ČISTILA ...

NISSAN
Innovation that excites

NOVO PRI NISSAN KRULC

SKLEPANJE ZAVAROVANJ

- novo zavarovanje
- podaljšanje
- za vsa vozila

Kontaktna oseba: URŠA REMS BRODAR
Tel: 01/7231-200, 031-362-397
Email: ursa.rems@nissan-krulc.si

NUDIMO TUDI

CENITEV KASKO ŠKOD IN KAROSERIJSKA POPRAVILA

- vse znamke vozil
- vse zavarovalnice

NISSAN INTELLIGENT MOBILITY

NISSAN X-TRAIL
USTVARJEN ZA VELIKE DRUŽINSKE ZGODBE.

NISSAN
Innovation that excites

PRIHRANEK DO 5.000 € | **BONUS OB MENJAVI STARO ZA NOVO** | **7 LET JAMSTVA**

REZERVIRAJ TESTNO VOŽNJO ŠE DANES

KRULC
ZE 30 LET POOLASČENI SERVISER
VOZIL NISSAN

KRULC d.o.o.
Cesta heroja Vasje 8, 1251 Moravče
Delovni čas 08-18, sobota 08-12.
Tel: 01 723 12 00 www.nissan-krulc.si

Kombinirana poraba goriva 6,8-4,9 l/100 km. Emisije CO2 129-168 g/km. Emisijska stopnja Euro6b in Euro6d-Temp. Emisije NOx: 0,00155-0,0627 g/km. Emisije trdnih delcev 0,00001-0,00101 g/km. Število delcev (x10¹¹): 0,02-9,61. Emisije onesnaževal zunanje zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanje zrake. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prazemnega ozona, delcev PM10 in PM2,5 ter dušikovih oksidov.

*Vrednost NISSAN financiranja preko akcije Cashback. **V kolikor želite zamenjati svoj stari avtomobil, vam ob nakupu novega modela zmanjša Nissan X-Trail približno do 500 € dodatnega bonusa (vredja za Nissan X-Trail s motorjem 1,6 in 2,0). Odstotek v sprejemu vašega rabljenega vozila v račun je distribucijska pravica pooblaščenega distributerja. Odstotek bonusa "stano za novo" ni vezana na sprejem vašega rabljenega vozila v račun. Vredja ob nakupu preko NISSAN Financiranja. ***Brezplačno 7-letno jamstvo vredja ob nakupu novega osebnega vozila Nissan X-Trail z NISSAN Financiranjem. 7 let jamstva obsega 3 leta tovarniške garancije ter podaljšano jamstvo za 4., 5. leto po programu "As reme". 6. in 7. leto pa po programu Basic. Uz. za 160.000 km. Karbiel se zgodi prej. Akcija vredja do 500 € zbirke stroškov pri odstopitvi zalog. Pooblaščen svetnik Renault Slovenija, d.o.o., Dunajska 23, 1000 Ljubljana. Slika je simbolna. Vse na nissan.si.

PEPLAST

Brizganje plastičnih mas - PVC ograje - Rolete - Žaluzije - Tende - Komarniki - Garažna vrata

ALU - PVC VRATA IN OKNA

Bogat izbor vhodnih vrat!

Branko Peterka s.p.
Štandrova 9a,
1251, Moravče, Slovenija
Tel: 01/ 7232 - 868
Gsm: 041/ 753 - 617
info@peplast.si

www.peplast.si

Avtohiša Vesel

Martin Vesel s.p.

SERVIS
Češnjice 16b
1251 Moravče

- Priprava vozil za tehnični pregled
- Servisne storitve za vozila vseh znamk
- Brezplačno nadomestno vozilo
- Kleparska dela
- Delovni čas pon - pet od 8h - 18h

t. 01 72 31 032
g. 041 687 336

www.avtohisavesel.si

WLAN MMDS

TV - INTERNET

Slovenski in tuji TV programi z Limbarske gore in Krvavca - Kržišča. Brezžično do objekta!

UGODNA CENA!

- TV ali INTERNET od 15€ / mesec
- Najbolj gledani kabelski programi s SLO podnapisi, tudi v HD
- INTERNET in IPTV signal tudi s kamniškega gradu, Ambroža, Vel. Planine, Zg. Javoršice, PD Moravče, Lukovice, Peč pri Mor., Slivne, zasav. gore,...

040 997 007
www.zvezdatv.si
www.gorosan.com

Zvezda TV
10 let

NUDIMO VAM ZANESLJIV SERVIS TV IN AV TEHNIKE

VRATA JERMAN

PRODAJA IN MONTAŽA

MARKO JERMAN s.p.
gsm.: 041 387 111
e-mail: mare.jerman@gmail.com
www: montaza-jerman.net

lipbled. HOPPE Garanti za odprtost. GARANT Toren für Ihr Zuhause

izmere • svetovanje • prodaja • montaža • servis